

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: DEM. I. DOBRESCU

Fost Decan al Baroului de Ilfov, Președintele Consiliului de Ad-ție al Soc. anon. „Curierul Judiciar”

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU Avocat, Direct. Contenc. B-ocel G-le a Țărei Românești	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat	GR. CONDURATU Consilier la Curtea de Apel București	RENÉ DEMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris
V. DONGOROZ Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALFRED JUVARA Dr. în Drept din Paris Avocat	D. NEGULESCU Profesor la Facultatea de Drept, București	I. GR. PERIȚEANU Avocat	C. SIPSOM Profesor la Facultatea de Drept, București
	GR. TRANCU-IAȘI Fost Ministru al Muncii Avocat	P. VASILESCU Dr. în Drept din Paris Avocat	AL. VELESCU Dr. în Drept din Buc. Avocat	C. STOIANOVICI Dr. în Drept din Paris Avocat

Secretar de Redacție: E. C. DECUSARA, Dr. în drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris: EDOUARD LÉVY și SILVIU KRAINIC, D-ri în Drept, Avocați, Paris.

ABONAMENTUL

Un an p. Bănci, Case Comerc. și Autorit. 500 lei
„ Magistrați și Avocați fără supl. 300 „
6 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATA PE SAPTAMANA

In lunile Iulie și August
apare odată la 2 săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Artei, 5 și Rahovei, 5
Lângă Palatul Justiției
— TELEFON 18/29 —

Un grup de distinși magistrați și avocați din întreaga țară au luat inițiativa editării unui organ de informațiune judiciară concisă și rapidă în genul „Culegerilor de rezumate” (Recueils des sommaires), a căror utilitate practică explică desăvârșitul succes ce au avut.

Acest organ va apare în luna Aprilie 1923 în editura Soc. anonime *Curierul Judiciar* sub titlul **Jurisprudența Generală** și va urma în fiecare zi, în 32 pagini format 8°, ținând în curent lumea juridică românească cu cele mai recente jurisprudențe ale instanțelor române de toate gradele și din toată țara, precum și cu jurisprudența străină, toate rezumate în mod conștiințios și anotate când vor prezenta o deosebită importanță.

Abonamentul va fi de 300 lei anual și 150 pe semestru și se poate face de pe acum, în vederea fixării tirajului, prin administrația Societății anonime «Curierul Judiciar», București, Rahovei, 5.

SUMAR

— *Câteva observațiuni asupra relațiilor dintre filozofia intuiției și tendințele mari de astăzi ale Dreptului*, de d-l avocat Mircea Djuvara;

— *Exproprierea. Câteva chestiuni dificile* (urmare), de d-l av. Alfred Juvara;

JURISPRUDENȚA:

— Curtea de Casație s. II și Curtea de Apel Constanța: *Panciu Teodorof, Măcin Rădan și alții cu Ministerul public* (Crimă săvârșită în Dobrogea-Nouă. Legi de competență. Retroactivitate. Proces în curs. Dacă se aplică legea nouă? Art. 76 și 84 legea de organizare a Dobrogei-Nouă din 1 Aprilie 1914. Art. 59 din legea nouă dela 26 August 1921. Art. 188 din regulamentul 1 și art. 1 c. civ.), cu o Notă de E. C. Decusară;

— Trib. com. Ilfov s. II: *Banca Negustorească cu I. Bercovici și alții* (Dacă polița în alb, emisă pentru circulațiune, poate constitui o excepțiune personală pentru debitor, în acțiunea cambială? Art. 349 c. com.), cu o Notă de d-l avocat Gr. Trancu-Iași;

— Trib. Ilfov s. III: *Al. Hugo și alții cu Ministerul public* (Decretul de grațiere din 15 Oct. 1922. Dacă prin retragerea apelului, inculpatul condamnat poate să beneficieze de decretul de grațiere?)

— Opinia d-lui Consilier Andrei Rădulescu la decizia Curții de apel București s. IV, dată în procesul dintre Banca Unirei și Firma Krakauer et filii;

— Jurisprudențe relative la chirii.

CÂTEVA OBSERVAȚIUNI

asupra relațiilor dintre filozofia intuiției și tendințele mari de astăzi ale Dreptului).

Atâția oameni fac proză fără să știe. Toți oamenii fac filozofie, chiar și fără să vrea.

În fiecare hotărâre pe care o luăm, fie oricât de mărunță, punem într'adevăr în mod implicit și rezolvăm problema filozofică, cu toată imensitatea și greutatea ei. Atât numai că nu toți avem pregătirea necesară spre a profita de întreaga experiență trecută a omenirii în această privință, cum o au acei care posedă o adevărată cultură filozofică.

Tot asemenea omul de știință: atunci când, în ramura specialității lui restrânse, dă o soluțiune, printr'aceasta s'a și pus, cu sau fără voe, în cadrul larg al uneia din deslegările care se pot da problemei filozofice.

În special aceasta este adevărat pentru jurist. Căci juristul este prin natura științei sale un practician. El trebuie în orice moment să ia prin afirmațiunile pe care le face o atitudine față de marea întrebare a vieții. Dreptul este astfel, dintre disciplinele științifice, una dintre cele mai strâns legate de filozofie.

O problemă se naște prin urmare, foarte interesantă pentru cercetătorii curentelor juridice de astăzi, de a ști în ce legătură stau ele cu marile cadre de cugetare filozofică din timpurile din urmă.

Înălțându-ne astfel dela o știință specială spre

1) Fragment din Conferința ținută la Universitatea Liberă, în ziua de 22 Nov. 1922, sub titlul: «Henri Bergson și tendințele moderne ale Dreptului» (după notele stenografice).

generalizările cele mari, sau coborându-ne dela filozofie spre o știință mai concretă oarecare, ar fi să căutăm a afla în ce situațiune stau soluțiunile principale ale științei date, la un anume moment, față de cugetarea cea mai înaltă a epocii, reprezentată prin vreuna din figurile ei cele mai reprezentative.

Lumini înviorătoare pot astfel cădea asupra oricărei specialități.

* * *

Nu este locul a se face aci expunerea filozofiei intuițiunii, reprezentată în cultura contemporană prin concepțiunea lui Henri Bergson.

Se știe că pentru acest cugetător cunoștința filozofică nu trebuie să urmeze pasul științei pornind dela datele experienței în sus spre noțiuni tot mai abstracte, conform metodei raționaliste. Realitatea nu se poate găsi decât printr'un efort de cunoștință de cu totul altă natură; el trebuie să se îndrepteze, în sens invers, dela datele rațiunii și ale experienței în jos spre o pătrundere cât mai concretă și mai plină de viață a realității. În această operațiune stă cunoscuta intuițiune bergsoniană.

Prin acest mijloc ajungem să recunoaștem că spre deosebire de materia moartă și fixă, asupra căreia se desfășoară activitatea noastră practică care nu reprezintă decât o negație a vieții și care constituie obiectul cunoștinței raționale, realitatea din urmă e viața, iar viața e o continuă scurgere, o schimbare esențială, un dinamism liber, în care nimic nu apare mecanizat, nimic static, un elan simțit, asemenea obiectului intuițiunii artistice: Bergson îl denumește „durată pură“, spre deosebire de timpul științific, care, ca și spațiul, este din contra un element caracteristic al cunoștinței raționale.

Filozofia bergsoniană ne înfățișează astfel un principiu pozitiv de viață, în contrast cu principii negativ care e materia. Unul e simțire liberă mereu avântată spre o formă mai intensă, și cât mai concretă și se cunoaște prin intuițiune directă; cellalt reprezintă cunoștința rațională, adică logica obiectelor moarte, nemiscate, incrementate, solide, încătușate în mecanismul orb al determinismului, care ne dirije activitatea practică.

Caracteristica noii concepțiuni este prin urmare o înlăturare a purei cunoștințe raționale, care falsifică realitatea, fiind constituită prin abstracțiune din generalități moarte, — și o întoarcere cât mai desăvârșită spre concretul viu și liber.

În cadrul acestor date generale trebuie puse tendințele mari ale științei juridice contemporane.

Este mai întâi de notat că, Bergson nu a formulat până acum nicăeri în mod sistematic concepțiunea sa morală. Din declarațiunile private făcute de marele cugetător cunoscuților care l-au

putut apropia rezultă totuși, că aceasta a fost una din marile sale preocupățiuni, în parte întrerupte de evenimentele războiului.

A fost însă un moment când, cu prilejul unei producțiuni mai mult polemice, și-a desvăluit tendințele sufletești în această privință. Spre a protesta în contra atacului german din 1914 și spre a răspunde totodată manifestului în care învâțații germani au încercat să legitimizeze războiul astfel început, Bergson a ținut, în calitate de președinte al Academiei de științe morale și politice dela Paris, o cuvântare care a făcut epocă, aruncând asupra Germaniei, cu toată autoritatea sa, învinuirea de a fi deslănțuit în mod brutal și pentru motive egoiste marele războiu. Cu prilejul acestei vorbiri cugetătorul francez a exprimat și simțimintele sale asupra unei concepțiuni etico-juridice.

Era vorba să dovedească în ce sens există o superioritate morală de partea Franței în lupta întreprinsă. Bergson rezolvă problema căutând să arate, în lumina întregii sale filozofii, că aliații, în lupta lor pentru drept, reprezintă spiritul, principiul de viață, în înțelesul cel mai înalt, pe când Germania, purtătoare a principiului forței, reprezintă materia inertă și oarbă.

Pentru Bergson, Germania dela începutul veacului al 19-lea era o Germanie idealistă, care se ocupa cu predilecțiune cu poezia, cu știința, cu metafizica, și în care viața socială pulsa în diferite formațiuni municipale de sine stătătoare. Desigur, dacă evoluțiunea și-ar fi urmat desfășurarea ei firească, această viață municipală s'ar fi agregat și organizat, dând o formulă de ordine și conviețuire generală, care ar fi fost o formulă dreaptă.

Ce s'a întâmplat însă? Alături de această viață adevărată, creștea în însuși trupul Germaniei un organism de moarte, organismul prusac. El era reprezentantul tipic al logicii pur materiale, mecanice, mașiniste. Aceasta se recunoaște ușor în însăși rigoarea de oțel și lipsită de suflet a metodelor sale, întocmai ca și în pasul soldatului prusac.

Ei bine, acest mecanism orb, prin geniul lui Bismarck, a cuprins, la un moment dat, în 1870, ca un olește de fier întreaga Germanie și a paralizat sufletul primitiv. Germania vie și idealistă s'a stins și a devenit Germania rece, reprezentanta caracteristică a rațiunii rigide și fără nici un avânt mai adânc, a principiului negațiunii, a materiei. Pe această cale Germania a lunecat tot mai jos: tehnica neînsuflețită, care a luat un avânt neînchipuit, i-a înăbușit cu desăvârșire sufletul viu.

Numai astfel s'ar explica cum războiul cel mare s'a putut deslănțui. În ultimii cincizeci de ani, fără încetare, trupul omenesc a câștigat în putere,

cum n'a câștigat, poate, dela începutul existenței omului. Căci progresele mașinismului au făcut ca acest trup să se multiplice și să se întărească în puterea sa materială, prin noi organe. Fiecare mașină nouă care s'a descoperit în anii din urmă, crea facultăți noi de realizare materială pentru om; fiecare era astfel ca un organ nou al trupului omenesc, creat de însuși omul.

Oamenii s'au găsit astfel în chip vertiginos de repede, cu o putere materială imens crescută, fără însă ca pasul evoluției și creșterii puterii spirituale să fi urmat același progres. La un moment dat disproporția crescândă a provocat ruperea echilibrului: criza. Ce folosea omului să se poată deplasa cu viteze cât mai mari, să știe a turna instrumente de oțel tot mai puternice, să subjuge forțe cât mai numeroase ale naturii: căci aceste mijloace materiale erau puse în serviciul unui suflet mecanizat, care pierduse legătura firească cu pulsațiunea mare și armonioasă a vieții.

Puterea inertă a copleșit ceea ce mai rămăsese din puterea sufletească. Și numai așa s'ar explica, cum Germania n'a mai simțit nevoia de a ține socoteală de nici un principiu de drept și, reză-mându-se pe forța sa brutală, a căutat să impue lumii o dominațiune materială.

Din aceste considerațiuni, măestrit expuse într'o formă impecabilă în discursul citat, putem des-prinde sensul general al concepțiunii etico-juridice a gândirii lui Henri Bergson.

În aprecierile pe care el le face, se va observa, într'adevăr, că identifică principiul moral cu avântul liber și normal al vieții, reducându-l la însăși realitatea metafizică pe care ne-o descrie filozofia sa. Acel avânt reprezintă libertatea, o libertate care își găsește o formulă de ordine, căci numai printr'o asemenea formulă se poate asigura co-existența libertăților, care formează însăși esența vieții. Aci stă adevăratul fundament etico-juridic.

Injustiția și imoralitatea reprezintă din contra contrarierea avântului liber al vieții și legarea lui cu cătușele materiei. Intrucât dăm libertate sborului normal al elanului, care stă la baza ființei noastre, să se desfășoare în toată amploarea și armonia sa internă, realizăm principiul dreptului și al moralei. Iar rațiunea abstractă, dacă este lipsită de farul conducător al intuițiunii vieții reale, încărcată cu nuanțe și forme tot mai noi, mai calde și mai vii, este numai un instrument, care, fiind orb ca orice forță pur mecanică, poate face mai mult rău decât bine.

Concepțiunea bergsoniană astfel prezentată nu este de altfel răsărită în lumea cugetării contemporane fără a fi fost pregătită de o întreagă mișcare mai veche. Am schițat cu alt prilej filiațiunea ei cu cugetarea lui Emile Boutroux, cu aceea a lui Ravaisson și prin acesta cu formula de cunoștință artistico-filozofică a lui Schelling și

deci cu cugetarea lui Kant. Filozofia intuițiunii își are de altfel rădăcinile adânci în însăși filozofia antică.

* * *

După ce am enunțat astfel cadrul filozofic să încercăm a schița acum concepțiunea modernă a științei dreptului spre a prinde legătura căutată.

Se va observa dela început ceea ce pentru un înțelegător mai larg al mersului istoriei era de așteptat. În gândirea marilor îndrumători ai dreptului precum și în conceperea generală a directivelor științei juridice se petrece o evoluțiune paralelă cu aceea care se poate constata în cugetarea filozofică. Destășurarea științelor speciale însoțește într'adevăr întotdeauna cu un pas egal și cu mai mult sau mai puțină preciziune evoluțiunea gândirii generale.

În veacul al XVIII-lea și în special către finele lui, metoda de cugetare care a dominat, ca un sfârșit al reacțiunii seculare contra metodei medievale teologice, a fost inspirată de un raționalism, admirabil în seninătatea lui, cât mai strict și mai sever, același raționalism care a dat de altfel mai târziu, sub forma lui decadentă, pozitivismul lui Auguste Comte.

Aceiași era bine înțeles nota caracteristică a gândirii și în Franța, în Franța dela care am luat, precum știm, fie direct, fie indirect, și întreg sistemul român de legislațiune, care ne conduce până azi; și din acest punct de vedere observațiunea este încă și mai interesantă pentru noi.

În contra acestui curent o reacțiune s'a produs în cursul veacului al XIX-lea, accentuându-se tot mai mult până azi. O întreagă serie de cercetători, printre cari Bergson se manifestează, poate, cu cea mai mare putere caracteristică, neagă eficacitatea raționalismului dus până la toate consecințele lui: se face apel la puterile spiritului liber, viu și creator, care trebuie să învingă materia moartă; intuițiunea imediată a realității concrete și vii este superioară cunoștinței uscate pe care ne-o dă logica pură.

Întocmai aceeași tendință generală se manifestă și în lumea juridică.

Acei care urmăresc cugetarea juridică recentă, pot să observe că teoriile noi tind a întoarce atențiunea în știința dreptului din lumea abstracțiunilor și a generalităților cât mai aproape spre concret, spre experiența de toate zilele. Dreptul nu mai este lăsat departe de realitatea vieții, așa cum l-au conceput în genere raționaliștii veacurilor precedente și în special cum l-au formulat filozofii revoluțiunii franceze. El este concret, fluid ca orice lucru viu, și se crează mereu nou în viața de toate zilele.

O întoarcere spre concret s'a desinat astfel încă de mult în evoluțiunea cugetării juridice,

Nu avem decât să ne gândim la școala istorică germană, care a reprezentat tocmai o asemenea tendință, combatând metoda curat raționalistă în drept. În urmă, părăsind partea de exagerațiune pe care a manifestat-o la primii ei autori, un mare jurisconsult, Ihering, a știut să toarne într-o formă puternică și sugestivă tot adevărul cuprins în necesitatea acestei întoarceri spre concret, spre tot mai concret: historismul sub prima lui formă era un fel de misticism care încă nu ținuse în deajuns seama de realitatea vie de toate zilele. Iar astăzi, în întreaga lume juridică, o mare mișcare, tot mai puternică, s'a accentuat în acest sens.

Care e deosebirea între cele două concepțiuni? O vom afla în modul cum fiecare înțelege dreptul, formularea lui pozitivă și interpretarea jurisprudențială a acestei formulări.

Pentru vechea doctrină raționalistă există un *drept natural*, cu o realitate ideală de sine stătătoare. El derivă din rațiunea noastră, care-l construiește ca o operă proprie a sa și ca atare e universal și se impune în mod necesar tuturor, oricând și oriunde. Astfel jurisconșulții au ajuns la formularea unor precepte juridice, care variază în cuprinsul și numărul lor după autori, dar care sunt pretinse de toți ca fiind norme de conduită necesare și universale, descoperite numai prin simple deducțiuni, fără o subordonare metodică față de observațiunea concretă.

În același înțeles *legislația pozitivă*, nu este altceva decât o manifestare a aceluși drept natural. Chiar când este o creațiune a unui legiuitor, este și trebuie să fie un produs, prin deducțiune, al rațiunii abstracte fără o grijă specială a varietății faptelor concrete.

Aplicarea legii, interpretarea ei jurisprudențială, va urma, ca o consecvență, aceiași cale. Legea fiind rațiune scrisă, tot ce este în cadrul strict al prescripțiunilor sale și al deducțiunilor chiar extreme pe care ele le comportă, orcât ar lovi în viața concretă, orcât ar calcă nevoile momentului, orcât ar fi de nedrepte și ar produce nenorocire și durere, trebuie să se realizeze!

Aceasta este concepțiunea clasică, care s'a impus fără încetare și cu mici abateri până azi în practica dreptului. Rațiunea abstractă omească este creatoarea legii naturale; legea naturală astfel înțeleasă este izvorul legii pozitive căreia îi și transmite natura sa logică; iar legea pozitivă, ca o urmare, trebuie aplicată și interpretată fără atenuari cu o strictetă rece, mecanică.

Doctrina contemporană, din contra, și-a făcut aparițiunea cu multa timiditate, încetul cu încetul: aceasta se explică pentru că dreptul este o disciplină prin excelență conservatoare, și cu drept cuvânt, pentru că are mereu în vedere trebuința fixității raporturilor sociale care stă la baza securității lor. Doctrina cea nouă ne trimete la

fapte și ne îmbie să observăm cât mai mult concretul. Căci dreptul este dreptatea și dreptatea este simțul original de echitate satisfăcut în fiecare din relațiunile concrete de toate zilele luate pentru sine. Legea nu trebuie să vie în contradicțiune cu realul, cu relațiunile sociale existente de fapt, cu simțimintele care agită sufletele oamenilor și-i calauzesc în viața lor obicinuită, cu modul cum înțeleg ei a satisface în fiecare din întreprinderile lor simțământul general de dreptate. Trebuie, prin urmare, să ținim nu spre construcțiuni abstracte, ci spre observarea cât mai bogată a realității concrete.

Noile teorii sunt încă departe de a fi ajuns la formulări definitive. Încercările se înmulțesc însă, tot mai îndrăznețe, de pretutindeni. Ba chiar, în multe privințe, marile categorii de cunoștință ale dreptului clasic suferă atacuri neașteptate, uneori violente și chiar nu îndeajuns de îndreptățite. Personalitatea publică a Statului se contestă de unii autori; suveranitatea poporului ar fi pentru ei o iluziune; ar exista de fapt numai guvernați și guvernanți, supuși unei legi supreme de solidaritate socială. Proprietatea, ca drept absolut, și-a pierdut temelile și apare ca o funcțiune socială. Contractul nu ni se mai arată în cadrul lui fix și rigid, ci ca o realizare atentă a intențiunilor reale și a posibilităților omești de executare, corespunzând cazurilor concrete din realitatea vieții de toate zilele. Și așa mai departe. În observarea vieții, și numai în ea, descoperim directivele mari ale dreptului ca un produs al echității concrete.

Ce s'au făcut legile naturale, cu caracterul lor pur rațional și îndepărtat de realitatea vieții? Ele azi nu mai există sub această formă. Nu se mai poate admite că s'ar descoperi prin pură deducțiune legi, care să se aplice tuturor popoarelor din orice vreme. Dintre autorii din veacurile trecute atențiunea ne merge cu predilecțiune la un Montesquieu, când ne recomandă căutarea caracterelor celor mai potrivite fiecărei legiuri și epoci, fiecărei clase, fiecărei împrejurări juridice și sociale pentru care se legiterează. Știința dreptului care domină și regentează complexul de raporturi vii și mobile al unei societăți nu poate deriva din rațiunea abstractă, care nu are nimic comun cu realitatea vieții, ci din însăși observarea atentă, minuțioasă și cât mai încărcată cu concret a acelor raporturi. Conștiința juridică generală a unei societăți la un anumit moment are aceiași explicațiune.

Pe pe altă parte, dacă dreptul natural nu există, nici legea nu poate fi considerată ca un produs al purei rațiuni și încă mai puțin o simplă creațiune a vreunui legiuitor. Întocmai cum dreptul însuși nu poate deriva decât din observările de toate zilele, tot astfel legea trebuie să fie reflexul nevoilor concrete ale societății la un moment

dat; ea este oglinda evoluțiunii sociale. Când legea calcă aceste considerații, ea împiedică evoluțiunea vieții, în loc să o faciliteze. Conștiința generală o condamnă și de fapt ea sfârșește prin a cădea.

Tot asemenea, în fine, interpretul legii nu poate fi socotit ca un sclav aservit textului rece și abstract. Oare atunci judecătorul are dreptul să calce oricum dorește legea? Dă sigur, nu. Intreaga mișcare modernă în această privință tinde în a găsi o formulă metodică nouă, în care, în anumite condițiuni, să se țină întotdeauna seamă în aplicarea legii de realitatea socială. Nevoile de echitate concretă care însoțesc fiecare din acțiunile noastre nu se pot nesocoti. De fapt se știe cum jurisprudența tribunalelor la Romani, ca și la noi, sub forme deghizate și multiple, ajunge să schimbe și să adapteze textul incremenit al legii la nevoile noi apărute într'un mod pe care de sigur inițiatorul legii nici nu și l'ar fi putut închipui.

Iată cum cele trei mari principii inițiale ale concepțiunii celei vechi se schimbă. În loc de a porni dela generalități artificiale spre a le impune vieții, pornim azi dela concretul viu al raporturilor sociale date, dela simțul precis de echitate cu care ele sunt apreciate fiecare în parte, dela o cunoaștere cât mai apropiată a manifestățiunilor avântului vital, spre a învinge mizeria și nedreptatea.

Dar nu numai atât. În tendințele moderne ale dreptului mai aflăm o altă confirmare, încă mai interesantă, a analizelor lui Bergson. Un mare jurist francez, care de altfel se proclamă singur adept bergsonian, François Géay, încearcă a face, în opera sa monumentală, product al unei vieți întregi de studiu, o analiză instructivă a modului cum se elaborează dreptul. Se știe că el face distincțiunea între aceea ce este *dat* în realitatea concretă de toate zilele și ceea ce e *construit* prin tehnică.

Acea ce ne e *dat*, cuprinde un element obiectiv social unit cu o parte de simțimânt care implică și o apreciere din punctul de vedere al echității. Această bază de fapt, dela care orice lege pornește, seamănă foarte de aproape cu elanul vital al lui Bergson. Peste acest nucleu de realitate vie trebuie însă să se altoiască altceva, o întreagă construcțiune a rațiunii care să-l transforme într'un element practic. Elanul vieții se simte în mod imediat și reprezintă ceea ce e mai concret în viața de toate zilele, dar e obiect numai de intuițiune contemplativă. Cunoștința lui trebuie transformată în ceva rațional spre a putea fi exprimată în cuvinte și transmisă în mod practic dela om la om. Trebuie, prin urmare, spre a-l face inteligibil și deci de întrebuintat în viața socială, să transformăm pentru trebuințele dreptului fiecare aspect al realității în construcțiuni logice: astfel apare ceea ce Géay numește *tehnica juridică*.

Dar ce tragedie se petrece aci!

Elanul vieții, realitatea cu acel simț de echitate dela care pornește imboldul legislațiunilor pozitive, este prin natura sa ceva care nu se poate bine exprima în concepte logice și deci nici în cuvinte, pentru că cuvintele nu sunt decât semnele convenționale ale acestor concepte. Și totuși nevoia silește în mod implacabil la o asemenea realizare. Și atunci fiecare efort în acest sens este în același timp în mod necesar și o alterare a principiului inițial de echitate care îl comandă, întocmai cum fiecare încercare de cunoaștere rațională a realității bergsoniane este o falsificare a naturii ei. Sub pavăza dreptății crește astfel nedreptatea.

Să luăm exemplul cel mai simplu de tehnică juridică. Instituțiunea majorității are la bază ideea că la un moment dat copilul crescând ajunge întotdeauna să aibă rațiunea unui om normal. Înțelepciunea popoarelor nu a găsit însă decât un mijloc artificial de a transforma o idee așa de simplă în dispozițiune legislativă: se alege o anumită vârstă dela care, în mod arbitrar, se socotește că orice copil a atins maturitatea. Instituțiunea majoratului ia astfel naștere cu toate accesoriile și desvotările sale: emanciparea, punerea sub interdicțiune, etc. Dar de fapt sunt oameni legalmente minori mai capabili decât media majorilor de 21. Pentru ei prefacerea elementului *dat* prin tehnica juridică în prescripțiune juridică pozitivă este o nedreptate.

De asemenea cine nu vede cruda nedreptate la care poate duce aplicarea adagiului că în drept lucrul judecat se ține drept adevărat. Oricum ar spune un judecător, este, pentru logica implacabilă a dreptului, ceva infailibil. Și totuși câte erori și vicii nu se strecoară întotdeauna chiar și în cea mai bună dintre hotărâri! Căci în fiecare cauză, în fiecare diferend juridic, în fiecare proces hotărât de un judecător, care nu poate să nu fie om, adică întotdeauna cel puțin în parte influențabil, intră un element de arbitrar și de nedreptate.

Cât de departe este justiția vieții practice sociale de avântul care-i constituie realitatea din urmă și care, încercând să învingă materia, caută o realizare cât mai ideală a dreptății!

Un mare învățământ se desprinde din întreagă această încercare de aplicațiune a filozofiei intuițiunii la drept. Să nu uităm că dreptul ca tehnică, cu întreg cortegiul său de dispozițiuni pozitive, de desvoltări doctrinale, de interpretări, de instituțiuni procedurale și de aplicațiuni zilnice nu este decât un simplu instrument rațional care nu mai are înțeles în afară de motivul de fapt pe care s'a întemeiat și de realitatea vie căreia i se aplică: este o simplă unealtă de realizare a echității.

Să nu uităm că orice asemenea instrument este

susceptibil de defecte și de perfecționari: nu e permis ca dreptul să ajungă vreodată mijlocul de realizare conștientă a nedreptății.

În interpretarea legilor, în confecțiunea lor, în concepțiunea generală pe care o avem despre drept, să nu uităm nici odată că dreptul este făcut pentru oameni, iar nu oamenii pentru drept.

MIRCEA DJUVARA

EXPROPRIEREA

CÂTE-VA CHESTIUNI DIFICILE*)

III.

Art. 4 spune că exproprierea privește numai moșiile dela 100 ha în sus, iar sub imperiul decretului din 1918, principiul era absolut și traducea intenția legiuitorului de a proteja proprietatea mijlocie; astăzi art. 4 pune pe de o parte principiul, iar pe de alta se grăbește să anunțe excepțiunile. Principiul rămâne în picioare atunci când este vorba de un proprietar cu o singură moșie situată în regiunea de câmp, arendată sau nu; principiul mai este respectat în situația prevăzută de art. 3, ultimul aliniat, adică cea a proprietarului, care a vândut locuitorilor, înainte de 1 Febr. 1921, o parte din moșie: vânzarea este respectată de legiuitor, care obligă însă pe vânzător să dea această cotă din restul moșiei rămase sau din altă moșie, fără însă, adaugă art. 8 din regulament, ca partea proprietarului să poată fi redusă sub 100 ha.

De aici încolo încep excepțiunile: art. 7 care este atât de important în cât nu poate fi considerat ca o excepțiune la art. 4, ci mai de grabă ca un alt principiu, care, din punct de vedere logic, trebuie să treacă înainte; art. 9 aliniatul 2, art. 16 și în fine art. 10.

„Proprietarul, care are sau a avut la 15 August 1916, mai multe moșii și posedă în total mai mult de 500 ha“ (art. 10), sau, adaugă regulamentul în art. 50: „care posedă mai puțin de 500 ha, însă mai mult decât maximum stabilit de lege“ va fi expropriat până la această limită.

Trebuie să observăm mai întâi, că așa cum este redactat textul, s'ar părea că legea are în vedere atât pe proprietarii dela 1916 cât și pe acei din momentul promulgării legii (art. 50 reg. ultimul aliniat). Art. 3 și 40, singurele care traduc intențiunea legiuitorului, nu permit această interpretare; așa că art. 10 trebuie citit astfel: „proprietarul care la 1916 avea mai mult de 500 ha, fie că le mai are sau nu azi“.

Am spus mai sus că legea dela 1921 ignorează pe actualii proprietari pe care îi sacrifică proprietarului de la 1916, căruia îi recunoaște dreptul să reguleze singur situația după cum va crede de cuviință.

Sub imperiul decretului din 1918, un proprietar putea să aibă ori câte moșii mai mici de 100 ha, chiar când toate întrunite ar fi făcut și 10.000 ha, căci exproprierea se făcea pe proprietate; astăzi exproprierea se face pe proprietar și nimeni, ne spune art. 10, nu poate să aibă în 2 sau mai multe moșii, decât o suprafață de cel mult 200—500 ha. În această condițiune se naște o chestiune nouă: ce anume întindere trebuie să aibă o bucată de pământ pentru ca să se cheme moșie și să intre în cadrul art. 10? O bucătică de pământ de 1—5—10 ha este ea moșie sau nu? Chestiunea nu are importanță numai pentru proprietar pe care l'am putea sacrifica odată mai mult, dacă ar fi nevoie; ea intere-

sează tot atât de mult pe Stat, care expropriază și este astfel un cuțit cu 2 tășuri.

Să luăm exemplul unui proprietar din județul Ilfov care are o singură moșie și căruia art. 8 îi lasă o întindere de 100—150 ha, după cum moșia este arendată sau nu: dacă același proprietar mai are o bucată de pământ de 10—20 ha, în Ialomița, județ de colonizare, situația lui e regulată de art. 10 alin. 7 și are dreptul la mijlocia maximului regiunilor, adică la 375 ha, pe care proprietarul le va opri, pe cât se poate (chestiunea fiind discutabilă) în județul Ilfov.

Mai mult decât atâta: chiar când moșia din Ilfov este arendată și trebuie să fie redusă la 100 ha (art. 8) este destul ca sfoara de moșie din Ialomița să nu fie arendată, căci nu prezintă nici un interes, pentru ca proprietarul să rămâie în Ilfov cu o suprafață de cel puțin 250 ha, el fiind guvernat de art. 11 care îi dă voie să-și păstreze suprafața scutită de expropriere chiar în moșia arendată.

Dacă s'ar mai admite, în contra părerei mele, că art. 10 se aplică și deținătorilor actuali, iar nu numai proprietarilor dela 1916, apoi nimic mai ușor pentru un proprietar dela munte, deal sau populație deasă, decât să cumpere 10 ha în Ialomița, regiune de colonizare, pentru ca să-și dubleze sau tripleze cota neexpropriabilă și să zădărnicească astfel exproprierea. Se va recunoaște cu mine că aceasta nu se poate și Ministrul Agriculturii sau, în lipsa lui, Comitetul agrar, sunt datori să examineze chestiunea cu mare atenție și să ne dea o definiție exactă a cuvântului „moșie“. În ceea ce mă privește, nu văd cum se poate eși din această incurcătură pe care autorii legii dela 1921 nu erau în stare să o prevadă, căci în majoritate aceștia nu cunoșteau chestiunea asupra căreia întâmplarea îi a făcut să legisfeze. Este probabil ca Ministrul, singurul care știa ce face, ar fi vrut să nu se lege de moșiile mai mici de 100 ha; Comitetul care știa și el că trebuie să facă politică, s'a coborât când la 50, când la 25 ha (art. 16), iar în cazul indiviziunii prevăzut de art. 9 se pare că ar fi fost dispus să se coboare și până la 1 ha.

Dilema este ușor de înțeles: ori interpretăm cuvântul „moșie“ din art. 10 în înțelesul art. 4, și atunci un proprietar poate avea 10 moșii de câte 99 ha, adică 999 ha, iar art. 10 cade, sau înțelegem prin „moșii“ orice bucătică de pământ și atunci un proprietar dela munte, deal sau populație deasă își dublează sau triplează cota, dacă mai are în același timp 2—3 ha în Ialomița, Brăila sau Moldova, adică în regiunile de colonizare, și legea dela 1921 este complect denaturată.

Dacă vom interpreta legea agrară anapoda, exproprierea nu va da nici un rezultat, și dacă nu va da rezultatul dorit, ea va trebui sau revizuită sau complectată sub o formă ori și care, și va lovi tocmai în proprietarii care merită să fie protejați de lege.

Mai atrag atențiunea că chestiunea este de principiu, iar nu de speță, și că odată înțelesul cuvântului „moșie“ fixat când este vorba să-l aplicăm în contra unui proprietar pentru a-l reduce la 200—500 ha, el se va aplica în mod mecanic în favoarea altui proprietar, care, din cauza că a avut din întâmplare 10 ha în Ialomița, își va vedea dublată sau triplată cota din moșia dela munte sau deal, căci definiția cuvântului „moșie“ rămâne aceeași în amândouă situațiunile.

IV.

Între exproprierea pe proprietate și cea pe proprietar, legea dela 1921 a făcut o tranzacție și a lăsat proprietarului cu mai multe moșii, o suprafață de 2 ori mai mare decât aceia cu o singură moșie (art. 10).

Un proprietar cu 3—4 moșii în regiunea de câmp cu populație deasă, unde maximum este de 150 ha. (art.

*) Vezi Curierul Judiciar No. 5 din 1923.

8 b) poate foarte bine să-și oprească suprafața la care are dreptul în toate cele 4 moșii, adică în fiecare câte 60—70 ha; dar poate el să-și oprească întreaga cotă de 250 ha. într-o singură moșie? Dacă cercetăm economia legii, trebuie să răspundem că nu, căci pentru a justifica deosebirea ce se face între proprietarul cu o singură moșie, care, oricât de mare ar fi ea, se vede redusă la 100—150 ha. și proprietarul cu 2 moșii, căruia i se recunoaște dreptul la 250 ha. trebuie neapărat să credem că legiuitorul a vroit să apere clădirile care astăzi nu se mai pot face și care într'un viitor apropiat se vor transforma toate în ferme. În aceste condițiuni, proprietarul cu mai multe moșii nu poate să aibă în nici un caz în toate moșiile la un loc, mai mult de 200—500 ha. și nici într-o moșie, în parte, decât maximum regiunii în care se găsește situată.

Autorii legii sunt însă urmăriți de ideea comasării și art. 18 recunoaște acest drept, în anumite condițiuni și cu autorizarea Ministerului, chiar proprietarilor străini, așa că ar fi fost foarte greu să-l refuze proprietarului cu mai multe moșii; dar de ce însă i s'a făcut o situație privilegiată? Numai dorința de a satisface un prieten cu influență, în lipsa unui alt motiv serios, a putut da naștere art. 11, și proprietarul cu mai multe moșii: a) poate să-și oprească în ori care din ele, chiar și în acelea arendate, suprafața scutită de expropriere, dacă posedă în acelaș timp moșii arendate și cultivate în regie; b) are acest drept fără aprobarea Ministerului și avizul Comitetului agrar (art. 64 din regulament).

În tăcerea legii, trebuie să recunoaștem acelaș drept proprietarului cu mai multe moșii pe care le cultivă toate în regie, căci situația lui este mai bună decât cea a proprietarului din art. 11, dar nu și proprietarului care are numai moșii arendate, căci situația acestuia este mai rea și cade în dreptul comun, care vrea ca nimeni să nu aibă mai mult decât maximum prevăzut de art. 8, adică 100 ha. în fiecare moșie.

Moșiile arendate sunt sacrificate și legiuitorul a fost pe punctul să le exproprieze toate și în întregime. Dacă art. 11 este una din cheile legii agrare, apoi este drept să-l reducem la cazul pe care l'a avut în vedere, acela al proprietarului care are în acelaș timp moșii date cu arendă și cultivate în regie, căci dacă legiuitorul ar fi vroit să facă această favoare chiar și proprietarilor care nu au decât moșii arendate, ar fi trebuit să adopte o altă formulă mai simplă și să spuie că proprietarul cu mai multe moșii are dreptul să-și oprească suprafața scutită de expropriere în oricare din ele. Asta nu însemnează însă, că acest proprietar nu are dreptul să ceară comasarea, conformându-se art. 18, adică obținând autorizația Ministerului, și nu vād principiul care s'ar opune ca un proprietar cu 2—3 moșii arendate, din care una situată în Ilfov și alta în Ialomița, să nu poată comasa în moșia din regiunea de colonizare, sacrificând pe cea din populația deasă.

Art. 54 din regulament, vroind de data aceasta să apere și interesele Statului, spune că dreptul proprietarului de a comasa, acordat de art. 11, nu poate face ca suprafața oprită să depășească maximum prevăzut de art. 18 din lege.

Dar de ce să se respecte numai întinderea și nu în acelaș timp și celelalte condițiuni ale art. 18 care sunt tot atât de importante?

Pentru că autorii regulamentului, deși incomparabil mai pricepuți decât autorii legii, nu stăpâneau nici ei prea mult principiile legii agrare, căci astfel ar fi știut că ideea comasării nu poate fi susținută decât numai în interesul unei bune agriculturi, ceea ce exclude, așa după cum face art. 18, comasările în moșiile de deal și munte, supuse unui regim cu totul special. „La munte și deal cultura pământului este accesorie” spune d-l

Garoflid în expunerea de motive, și nu putem noi crede ca o astfel de moșie, unde lupta pentru pământ este așa de mare, și care a scăpat de exproprierea totală numai printr'o minune, să poată ajunge la o întindere de 200—500 ha. numai din cauza art. 11 din lege, care nu a urmărit altceva decât să permită unui bun prieten să-și oprească cota scutită de art. 10, într'o moșie arendată la care ținea mai mult.

Ca să conciliăm spiritul legii cu art. 11 și 18, trebuie neapărat să decidem că sediul materiei comasării este art. 18 și că art. 11 nu face altceva decât să dispenseze pe proprietarul cu mai multe moșii de formele cerute de art. 18 și 64 din regulament, adică de aprobarea Ministerului și avizul Comitetului agrar, și să-i permită comasarea chiar într'o moșie arendată, în cazul când are în acelaș timp moșii arendate și cultivate în regie.

Toate celelalte condițiuni cerute de art. 18 din lege și 64 din regulament, se vor aplica art. 11, adică: a) suprafața; b) principiul că numai la câmp se poate comasa; c) și numai într'o moșie care se găsește, sau în aceeași situație ca moșia cedată sau într'o regiune cu populație mai rară.—Se va recunoaște cu mine, odată mai mult, cât este de greu să interpretezi o lege, când toată lumea, adică acei care o prepară cât și acei care o votează, sunt așa de străini de știința dreptului și lipsiți de orice răspundere.

V.

Legiuitorul în scopul de a îndruma pe toată lumea spre o bună agricultură, acordă o primă de încurajare proprietarului care a angajat un mare capital mobilier în moșie, și prima constă într'o suprafață de 50—250 ha., care se lasă peste cota art. 8 lit. b și după regiuni. Cea dintâi observație, care se impune, este că această suprafață nu se acordă decât proprietarilor dela câmp, ceea ce exclude atât moșiile dela deal sau munte, cât și acelea arendate, toate moșii cu regim special. Art. 8 lit. c, ne spune în ce trebuie investit capitalul, iar art. 39—41 din regulament intră în detalii care simplifică sarcina judecătorilor: este vorba aici de o simplă chestiune de fapt, lăsată cu totul la aprecierea comisiunilor de expropriere, în care figurează câte un agronom și care scapă astfel de sub controlul Comitetului agrar.

Nu vād decât o simplă dificultate, creată de ultimul alineat al art. 39 care stabilește o compensație între inventar și clădiri: „investiriile mai mari în inventar compensează pe cele mai reduse în clădiri și vice-versa”.

Dacă proprietarul are un inventar bogat, compus din vite, mașini, auto-plug etc., și ecarate de loc, este natural ca el să fie considerat că are investiții importante și să intre în art. 8 lit. c, căci scopul legiuitorului este o agricultură în regie, care se concepe și fără construcțiuni.

Ce se întâmplă însă dacă are clădiri de mare valoare și nu are în schimb nici vite, nici mașini, mulțumindu-se cu o agricultură în dijmă, singura care rentează astăzi? Situația este frecventă, căci o mare parte din moșiile expropriate aveau mii de pogoane înainte de 1918 și cu toate că erau căutate în mod primitiv sau chiar arendate, aveau magazii și pătule de sute de vagoane, care reprezintă astăzi un capital enorm, fără nici o întrebuințare, căci cine mai poate face pe 200 ha. o recoltă de sute de vagoane?

Nu se poate, fără a denatura legea, să considerăm acest material de construcție, drept clădirile despre care vorbește art. 8 lit. c și să le dăm dreptul să compenseze lipsa de inventar din art. 39 regulament, căci trebuie neapărat să punem de acord principiul stabilit de art. 39 care vrea ca proprietarul să poată cultiva în regie 2/3 din moșie, cu ultimul alineat al acestui articol. Așa fiind, compensația nu poate să joace decât în favoarea proprietarului care are inventar bogat și nu

are clădire, căci el este în stare să lucreze în regie 2/3 din moșie, dar nici într'un caz în favoarea aceluia care are numai clădiri, chiar de milioane, fără vite, mașini etc., căci acesta nu poate lucra decât în mod primitiv, în dijma, și intră în litera b al art. 8.

Legiuitorul putea să ceară o condițiune mai mult, adică cultivarea de fapt în regie, și dacă nu a cerut-o este că în 1920—21 când se pregătea legea agrară condițiunile de lucru erau așa de grele, încât această condiție era imposibil de realizat; asta nu însemnează însă că parcurile, palatele sau bazinele de apă cu crapi cantanari ca la Fontainebleau, pot înlocui vitele, mașinile și plugurile.

Ideia compensației odată admisă, ea atrage în mod fatal compensația prevăzută de art. 42 reg. care presupune cazul unui proprietar cu vite, inventar, clădiri, creștere de vite sau industrii agricole, fără însă ca fiecare din ele să fie suficient de dezvoltate pentru a face pe acest proprietar să intre în cadrul art. 39, 40 sau 41 din regulament. Nu am nimic de zis în contra acestei soluțiuni, după cum nu am de zis nimic nici în contra compensației pe care art. 42 în ultimul alineat o stabilește între inventarul și crescătorile, care aparțin bărbatului și soției în două moșii diferite, cu condițiunea să îndeplinească scopul pentru care a fost admisă, idee ce voi dezvolta mai la vale.

Ca urmare, poate inconstiență, a ideii că exproprierea trebuie să se facă pe proprietate, iar nu pe proprietar, art. 10 în ultimul său alineat, face o situațiune și mai bună, proprietarului cu mai multe moșii care a avut, la 1 Febr. 1921, ferme cu crescătorii de vite, instalațiuni, inventar, etc. și îi acordă deadreptul un minimum de 500 ha., indiferent de regiunile unde sunt situate moșiile și de faptul că sunt cultivate în regie sau arendate (art. 11), răsturnând astfel, fără nici un motiv serios, principiile stabilite de art. 8 lit. c. Dacă se admite interpretarea dată de mine mai sus sub art. 11, acest proprietar nu va putea avea cota de 500 ha., în regiunile de munte și de deal, decât numai dacă posedă cel puțin 5 moșii și nu își va putea opri suprafața de mai sus, într'o moșie arendată decât numai în cazul prevăzut de art. 11 și cu condițiunea să nu treacă peste maximum art. 18 din lege. Rămâne o chestiune delicată: instalațiunile, fermele sau industriile agricole despre care vorbește art. 10, ultimul alineat, trebuie ele să existe la toate moșiile sau este destul să se găsească numai la o moșie, pentru ca proprietarul lor să aibă dreptul la 500 ha?

Logic ar fi fost, ca proprietarul cu mai multe moșii să aibă dreptul, peste cota prevăzută de prima parte a articolului 10, la o suprafață mai mare și care ar fi variat după regiuni, numai în moșia sau moșiile în care are investiții mari de capital, fără ca întreaga suprafață să întrecă maximum de 500 ha. Am spus mai sus că nu văd nici un motiv, ca proprietarul cu mai multe moșii, în afară de cota aproape dublă acordată de lege, să fie tratat după alte norme de cât proprietarul cu o singură moșie și am insistat asupra ideii, care mi se pare simplă, că inventarul, clădirile, etc., constituiesc o calitate a moșiei iar nu a proprietarului. În aceste condițiuni proprietarul care ar avea două moșii de câmp cu populațiune deasă are dreptul la 250 ha., dacă sunt cultivate în dijma, la 500 ha., dacă sunt cultivate amândouă în regie cu investiții mari de capital și la 300 ha., dacă numai una este cultivată în regie și cu inventar, pe când cealaltă în dijma și fără capital. Am credință că legea dela 1921, a urmat altă cale și că este destul ca proprietarul cu mai multe moșii să fi avut instalațiuni importante, numai într'o moșie, pentru ca să aibă dreptul la cele 500 ha. acordate de art. 10 ultimul alineat. Textul nu ne este de nici un ajutor

pentru că formula art. 10 este tot aceea de care se servește art. 8 lit. c, așa că cuvintele „ferme sau crescătorii de vite, instalațiuni agricole“ întrebunțate la plural, nu sunt un argument care se poate invoca în mod serios. Acest din urmă alineat al art. 10, complotat cu art. 11, traduce intențiune vădită a legiuitorului care vrea să protejeze pe proprietarul cu mai multe moșii și textul nu poate să fie înțeles de cât numai dacă îl apropiem de art. 11 din proiectul de lege votat de Senat, care lasă proprietarului cu mai multe moșii 500 ha. fără nici o altă condiție. La Cameră, sub presiunea unei fracțiuni, care nu se ocupă să coordoneze diferitele principii ale legii și se mulțumea cu reclama pe care și o făcea „en mangeant du propriétaire“, Ministrul a fost nevoit să tranzijeze și a sacrificat pe proprietarul cu mai multe moșii situate la munte, deal sau șes cu populația deasă, precum și pe acela cu moșiile arendate, pe care îi a redus la 200—250 ha., dar a scăpat în schimb pe proprietarul din celelalte regiuni și pe acela cu inventar, cărora le-a lăsat suprafața întreagă de 500 ha. votată de Senat, fără nici o altă condiție, ceea ce însemnează fără condiția nouă de a avea inventar la toate moșiile. Din principiul compensațiunii scris în articolele 39 și 42 din regulament, rezultă pentru proprietarul cu mai multe moșii, dreptul de a compensa clădirile și inventarul de la o moșie cu lipsa de inventar și cu clădiri dela altă moșie.

Este adevărat că textele nu spun acest lucru și că art. 42 este destul de obscur, dar ele stabilesc principiul iar consecința se impune și nu se poate contesta proprietarului care are 2 moșii la o distanță de 5—6 km. una de alta, dreptul său de a le cultiva pe amândouă cu acelaș inventar, și de a intra astfel în art. 10 ultimul alineat. Înainte de expropriere, multe erau moșiile care aveau o întindere de 10—15 km. și se cultivau cu un singur inventar, iar art. 39 desleagă problema în chipul cel mai simplu atunci când cere ca inventarul să fie destul de mare pentru a putea cultiva 2/3 din moșie sau, voi adăuga eu, din moșii.

Dacă o moșie este în Vlașca și cealaltă în Dorohoi, situația se schimbă și principiul cade, căci interpretăm aici o lege în care principiile cedează dinaintea faptelor.

Și atunci dacă se admite teoria expusă de mine mai sus, proprietarul acestor 2 moșii are dreptul la suprafața pe care îi o acordă art. 10 în prima lui parte, la care se adaugă suprafața din art. 8 lit. c, dar numai la moșia unde are clădirile și inventarul.

(Va urma)

ALFRED JUVARA.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. II

Audiența dela 9 Mai 1922

Președinția d lui G. N. RAICOVICEANU, Consilier
Decizia No. 1480

Legi de competență. — Retroactivitate. — Procese în curs. — Aplicarea noului legi, afară dacă s'a dat o hotărâre asupra fondului. — Crimă săvârșită în Dobrogea-Nouă. — Proces pendinte la tribunal. — Modificarea competenței tribunalului. — Atribuirea acestei competențe Curții din Constanța prin legea din 26 August 1921. — Art. 1 c. civil.

Deși după art. 1 din codul civil, legea dispune numai pentru viitor și nu are putere retroactivă, totuși este cert că legile relative la organizarea judecătorească, la procedură și la competență au în principiu efect retroactiv, în sensul că se aplică imediat și ating fapte săvârșite în trecut, căci ele sunt presupuse că asigură o mai bună distribuție a justiției.

De asemenea, legile noi trebuiesc observate pentru procesele în curs, cât timp nu a intervenit o hotărâre asupra fondului, fie chiar în prima instanță, căci atunci raporturile dintre părți sunt definitiv fixate prin acea hotărâre, care creiază astfel un drept câștigat de natură a fi la adăpostul modificărilor introduse prin legile ce intervin ulterior.

Curtea,

Asupra cererii d-lui Procuror general al acestei Curți, făcută cu adresa No. 1271/922, de a se regula competența în cauza privitoare pe Panciu Teodorof, Măcin Radu și Gheorghe Ceacu ;

Având în vedere că numiții au fost trimiși în judecata Tribunalului Caliacra pentru crima de tâlhărie, în baza art. 75 al. 2 din legea pentru organizarea Dobrogei-Noui din 1 Aprilie 1914, după care Tribunalele Durostor și Caliacra judecă în prima instanță și cu drept de apel la Curte, toate crimele și delictele cari după legile țării sunt de competența Curților cu jurați, săvârșite în județele Durostor și Caliacra ; că Tribunalul prin sentința No. 54/921, și-a declinat competența de a judeca pe motiv că, în cursul judecării procesului s'a promulgat o nouă lege de organizare a justiției în Dobrogea-Nouă, la 26 Iulie 1921, care prin art. 59, a dat în competența Curții de apel din Constanța, ca primă și ultimă instanță, judecarea acestor crime și delictes ;

Că afacerea venind înaintea Curții de apel din Constanța, această instanță, prin decizia No. 29/922 și-a declinat asemenea competența, pe motiv că instanța competente de a judeca nu a fost desființată prin legea nouă din 26 Iulie 1921, și nu există nici o dispozițiune tranzitorie expresă care să le ridice competența de a judeca procesele pendente din trecut ;

Că, ambele hotărâri rămânând definitive și cursul justiției fiind întrerupt este loc a se da un regulament de competență ;

Considerând că deși după dispozițiunea art. 1 cod. civil, legea dispune numai pentru viitor și nu are putere retroactivă, totuși este cert că legile relative la organizarea judecătorească, la procedură, la competență, au în principiu efect retroactiv, în sensul că se aplică imediat și ating fapte săvârșite în trecut, căci ele sunt presupuse că asigură o mai bună distribuție a justiției ;

Că, deasemenea, legile noi trebuiesc observate pentru procesele în curs cât timp nu a intervenit o hotărâre asupra fondului, fie chiar în prima instanță, căci atunci raporturile dintre părți sunt definitiv fixate prin acea hotărâre care creiază astfel un drept câștigat de natură a fi la adăpostul modificărilor introduse prin legile ce intervin ulterior ;

Considerând că, în speță, în momentul când Trib. Caliacra avea să judece crima de tâlhărie, era în vigoare legea din 26 Iulie 1921, care a dat în competența Curții de apel din Constanța judecarea ei ; că, pe de altă parte, Tribunalul Caliacra nu a pronunțat o hotărâre asupra fondului, ci și-a declinat competența ;

Că, astfel fiind, afacerea este de competența Curții de apel din Constanța, înaintea căreia urmează să fie trimisă ;

Pentru aceste motive, Curtea, regulând competența, trimite afacerea spre a fi judecată la Curtea de apel din Constanța.

— **PATRU ANI DE DECANAT**, de Dem. I. Dobrescu, fost Decanul Baroului Capitalei, care cuprinde *Pa-negiricile, Cuvântările, Deciziunile și Articolele referitoare la profesiunea de avocat și la Barou. Prețul 50 lei.*

De vânzare la toate Librăriile din țară, la Decanate și la Tipografia «Curierul Judiciar».

CURTEA DE APPEL DIN CONSTANȚA

Audiența dela 24 Aprilie 1922

Preșidenția d-lui D. ISTRATI, Președinte

Deciziunea criminală No. 40

Competință. — Crimă săvârșită în Dobrogea-Nouă. — Judecarea ei de Tribunal cu apel la Curtea din Constanța. — Art. 75 și 84 din legea de organizare a Dobrogei-Noui din 1 Apr. 1914 — Modificarea competenței prin legea din 1921. — Atribuirea acelor crime în competență exclusivă a Curții din Constanța, ca primă și ultimă instanță. — Procese pendente din trecut la tribunal în momentul promulgării noiei legi. — Competința tribunalului de a le judeca, cu apel la Curte. — Art. 59 din legea organizării Dobrogei-Noui din 1921 și art. 188 din Regulamentul de aplicare al legii.

1. Când se modifică numai competența unei instanțe, fără însă ca aceea instanță să fie desființată, ea păstrează dreptul de a judeca procesele pendente din trecut, pentru că competența instanțelor se regulează după legea în vigoare în momentul sesizării lor, iar părțile au dreptul de a fi judecate de îndată de instanța care a fost sesizată, ele neavând a suferi de întârzierile justiției.

Prin urmare, Tribunalele Caliacra și Durostor, care după legea organizării Dobrogei-Noui din 1 Aprilie 1914 erau competente de a judeca crimele din Cadrilater, cu apel la Curtea din Constanța, rămân competente să judece cu apel la Curte procesele ce erau pendente și în curs de judecare la acele tribunale, în momentul promulgării noiei legi de organizare a Dobrogei-Noui, pusă în aplicare la 26 August 1921, care, prin art. 59, da în competența Curții de Apel din Constanța, ca primă și ultimă instanță, judecarea crimelor săvârșite în Cadrilater, întrucât aceste tribunale nu au fost desființate și nu există nici o dispoziție tranzitorie expresă în noua lege care să le ridice competența de a judeca procesele pendente din trecut.

2. Numai atunci când legea nouă ar desființa însăși instanța judecătorească care avea să judece după legea veche, urmează ca procesele ce erau în curs de judecată la aceea instanță să fie deferite instanței celei noi, din cauză că vechea jurisdicție fiind suprimată, funcțiunea ei încetează de îndată în mod necesar, aceea instanță judecătorească ne mai putând să fie menținută până la terminarea tuturor afacerilor vechi. În acest caz, în adevăr, doctrina recunoaște legilor privitoare la organizare și competență, o putere retroactivă, în sensul că se aplică și faptelor petrecute anterior promulgării lor, fără însă ca această derogare să fie înscrisă în vre-un text pozitiv de lege, ci pentru motive de necesitate practică.

Curtea,

Asupra excepțiunei de necompetință ridicată din oficiu de această curte ;

Având în vedere că prin decizia cu No. 74 920 a Camerei de punere sub acuzare a acestei Curți, Dan Constantin și Slave Nenu Stoian au fost trimiși în judecata Tribunalului Caliacra, Dan Constantin pentru crima prevăzută și pedepsită de art. 317, 318 al. 1, 2 și 3 c. p., 225 234 al. 1 combinat cu 38 al. 2 și 4 și 40 c. p. ; iar Slave Nenu Stoian pentru crima prevăzută și pedepsită de art. 317 318 ai. 1, 2 și 3, 225, 234 al. 1 combinat cu 38 al. 2 și 4, 47 și 40 c. p. — potrivit art. 75 al. 2 din legea pentru organizarea Dobrogei-Noui din 1 Aprilie 1914, după care Tribunalele Durostor și Caliacra judecă în prima instanță, cu apel la Curte (art. 84), toate crimele și delictes care după legile țării sunt de competența Curților cu jurați, observând cu privire la judecata lor regulele de procedură în materie corecțională ;

Că tribunalul Caliacra prin sentința criminală No. 1/922 și-a declinat competența de a judeca acest fapt, pe motiv că în cursul judecării procesului la tribunal, s'a pus în aplicare o nouă lege de organizare a Dobrogei-Noui, la 26 August 1921 care prin art. 59 da în competența Curții de apel din Con-

stanța ca primă și ultimă instanță, judecarea crimelor săvârșite în județele Durostor și Caliacra ;

Având în vedere că art. 59 din legea de organizare a Dobrogei-Noui din 26 Iulie 1921, pusă în aplicare la 26 August același an (art. 117), dispune în adevăr, că Curtea de apel din Constanța judecă în primă și ultimă instanță crimele și delictele care după legile țării sunt de competența Curții cu jurați, săvârșite în județele Durostor și Caliacra ;

Considerând că prin această dispozițiune nu se arată însă ce se va face cu procesele criminale *pendinte la Tribunal* în momentul promulgării acestei legi, cum este cazul în speță ;

Considerând că, în principiu, legea nu dispune decât pentru viitor și nu are efect retroactiv ; că acest principiu al neretroactivității legilor este consacrat prin art. 1 din Codul civil și art. 2 din Codul penal ; că nu se poate deroga dela această regulă decât numai atunci când legiuitorul a manifestat o asemenea intențiune printr'o dispozițiune expresă ;

Considerând că în virtutea acestui principiu, atunci când o instanță nu a fost desființată, dar i s'a modificat numai competența, printr'o lege posterioară, acea instanță păstrează dreptul de a judeca procesele pendinte la promulgarea noii legi, pentru că competența instanțelor se regulează după legea în vigoare în momentul sesizării lor, iar părțile au dreptul de a fi judecate de îndată de instanța care a fost sesizată, ele neavând a suferi de întârzierile justiției ;

Că, a subordona dreptul părților la schimbările de competență survenite în cursul proceselor la un tribunal rămas în ființă, este a cauza perturbări și a răpi părților dreptul ce aveau de a se judeca la instanța începută, expunându-le la nouă străgâniri și cheltuieli, mai cu seamă atunci când procesul s'ar găsi într'o fază înaintată, ori în opoziție ;

Că numai atunci când legea nouă ar desființa însăși instanța judecătorească care avea să judece după legea veche, procesele ce erau în curs de judecată la acea instanță urmează să fie deferite spre judecare instanței celei noi din cauză că vechea jurisdicție fiind suprimată, funcțiunea ei încetează de îndată în mod necesar, acea instanță judecătorească nemai putând să fie menținută până la terminarea tuturor afacerilor vechi ;

Că în acest caz, doctrina recunoaște legilor privitoare la organizare și competență, o putere retroactivă, în sensul că se aplică și faptelor petrecute anterior promulgării lor, fără însă ca această derogare să fie înscrisă în vre-un text pozitiv de lege, ci pentru motive de necesitate practică ;

Considerând că acestea fiind principiile care guvernează materia, urmează că în cazul de față, Tribunalele Caliacra și Durostor rămân competente să judece, cu apel la Curte, procesele ce erau în curs de judecare la data promulgării noii legi, întrucât aceste Tribunale nu au fost desființate și nu există nici o dispoziție transitorie expresă în noua lege, care să le ridice competența de a judeca procesele pendinte din trecut ;

Că, a decide contrariu, ar fi să se priveze părțile de dreptul ce aveau de a fi judecate de două instanțe de fond: Tribunalul și Curtea de apel, iar nu numai de Curtea de apel ca primă și ultimă instanță, cum dispune noua lege, așa că s'ar contraveni chiar scopului în care principiu de neretroactivitate a fost conceput, adică de a încota drepturile părților ;

Că beneficiul a două instanțe constituie garanția unei mai bune apărări, și care ar fi stîrbită dacă s'ar răpi părților primul grad de jurisdicție, în lipsa unei dispozițiuni formale a legii, și numai pe cale de deducțiune ori interpretare, ori cât de adevărată ar fi presupunerea că legea nouă e mai bună decât cea veche ;

Că dreptul părților era deschis, și prin urmare câștigat în momentul promulgării legii noi, când Tribunalul se găsea investit cu judecarea acțiunii publice, deci acest drept nu poate fi pierdut, fiind că legile nu trebuie să răpească drepturile câștigate, mai ales când e vorba de o garanție a unei mai bune apărări ;

Că deaceia, însuși legiuitorul, prin noua lege de organizare a Dobrogei-Noui, din 26 August 1921, spre a nu cauza perturbări prea mari, a făcut aplicarea principiilor mai sus arătate, prin noua dispozițiune (art. 49 și 57, care modifică competența teritorială a judecătoriei ocolului Silistra și a Tribunalului Durostor), menținând judecarea proceselor la instanța începută, unde erau încă pendinte la promulgarea

nouei legi, ceiace dovedește că acesta este sistemul legii (*ubi acceptum est semel iudicium, ibi et finem recipere debet*) ;

Că aceeași regulă de procedură are a fi aplicată și în cazul de față, căci o altă interpretare ar fi contrarie spiritului acestei legi ;

Că dacă legiuitorul ar fi voit să se depărteze dela principiul pe care îl enunțase prin celelalte dispozițiuni anterioare, ar fi spus-o formal prin art. 59 ;

Considerând, în fine, că prin art. 188 din regulamentul de aplicare a acestei legi, publicat în *Monitorul Oficial* No. 219 din 28 Decembrie 1921, se spune acelaș lucru, consfințindu-se încă odată principiul mai sus expus ;

Considerând că astfel fiind, urmează ca această Curte să și decline competența de a judeca în primă instanță procesul criminal privitor pe Dan Constantin și Slave Nenu Stoian, acuzați cei dintâi pentru crima prevăzută și pedepsită de art. 317, 318 al. 1, 2 și 3 c. p. ; 225, 234 al. 1, combinat cu 38 al. 2 și 4 și 40 c. p. ; iar Slave Nenu Stoian pentru crima prevăzută și pedepsită de art. 317, 318 al. 1, 2 și 3, 225, 234 al. 1 combinat cu 38 al. 2, 4, 47 și 40 c. p. ;

Pentru aceste motive, redactate de d-l Consilier Remus C. Benișache, de acord cu concluziunile d-lui Procuror al Curții, Curtea, declină competența, etc.

(ss) D. Istrati, Gh. L. Dimitriu, C. Nacian, Remus C. Benișache, Sava Cristescu.

NOTA. — Înaintea Curții de Apel Constanța s'a pus în discuțiune una din acele probleme de procedură penală, care fără a fi deslegată printr'un text de lege, doctrina și jurisprudența atât la noi, cât și în Franța, a soluționat-o totuși în mod definitiv.

Chestiunea pusă în discuțiune este privitoare la retroactivitatea legilor de procedură și competență, care, cum spune Garraud, «fără a fi înscrisă în coduri, și cu foarte că o dispozițiune legislativă precisă i se opune, totuși multe legi speciale au recunoscut-o și au aplicat-o la infracțiunile comise anterior»¹⁾.

Prin urmare, când printr'o lege se modifică numai competența unei instanțe, fără însă ca instanța să fie desființată, procesele în curs după care legea urmează să se judece, după legea veche sau nouă ?

Curtea de Apel s'a pronunțat că procesele în curs urmează să se judece după legea veche, întrucât instanța nu a fost desființată, iar legea nouă nu prevede nici o dispozițiune tranzitorie ; iar Curtea de Casație, în sensul, că legile privitoare la organizarea judecătorească, ca și cele de competență având efect retroactiv, ele sunt de imediată aplicațiune, indiferent dacă instanța competentă după legea veche a fost sau nu desființată, fiindcă aceste legi sunt presupuse că asigură o mai bună distribuție a justiției.

Se face totuși, o excepție de la acest principiu generalmente admis, numai atunci când ar fi intervenit o hotărâre asupra fondului, hotărâre însă, care să n'aibă caracterul autorității lucrului judecat. Această excepție își are temeiul în faptul, că hotărârea dată asupra fondului ar constitui un *drept câștigat* pentru parte, care nu poate fi atins de efectul retroactivității.

Pentru a ne pronunța pentru o soluție sau alta, să vedem, în ce constă conflictul din speță : după legea de organizare a Dobrogei noi din 1 Aprilie 1914, art. 12, Tribunalele din Dobrogea, spre derogare de cele din vechiul regat, «judecau în prima instanță toate crimele și delictele, cari după legile țării sunt de competența Curții cu jurați, observând cu privire la judecata lor, regulile de procedură în materie corecțională...»²⁾, iar potrivit art. 21

1) Garraud, vol. I, No. 160, p. 333, Ed. III.

2) Vezi Codul General al României de Hamangiu, vol. I, p. 1262

din aceeași lege, Curtea de Apel din Constanța, judecă asemenea infracțiuni «*in ultima instanță*». Prin noua lege de organizare a Dobrogei noi, art. 59 „Curtea de Apel din Constanța va judeca în prima și ultima instanță, crimele și delictele politice și de presă, cari după legile țării sunt de competența Curților cu jurați, săvârșite în județele Durostor și Caliacra, observând însă cu privire la judecata lor regulile de procedură în materie corecțională“.³⁾

Potrivit art. 75 al. 2, din legea pentru organizarea Dobrogei noi din 1 Aprilie 1914, Camera de punere sub acuzare de pe lângă Curtea din Constanța, trimisese pe inculpați pentru crima de tâlhărie înaintea Trib. Caliacra, însă Trib. prin sentința No. 1/922 și-a declinat competența de a judeca fiindcă în cursul procesului intervenise legea nouă din 26 August 1921, care prin art. 59 dădea în competența Curții de Apel Constanța judecarea acestor crime, însă Curtea de Apel pria decizia ce o adnotăm își declină și ea competența; atacată cu recurs, Casația prin decizia ce o adnotăm, o declară competentă.

Asupra chestiunii pusă în discuțiune doctrina și jurisprudența a manifestat diferite opinii, cari sunt utile de a fi cunoscute, înainte de a vedea pe cea mai întemeiată.

Deși codul civil prin art. 1 decide că: „legea dispune numai pentru viitor și ea n'are putere retroactivă, iar art. 4 c. p. nu soluționează decât conflictele legilor numai în ce privește penalitatea, totuși chestiunea retroactivității sau neretroactivității legilor în materie de organizare judecătorească sau de competență a dat loc la diverse și numeroase controverse, în doctrină și jurisprudență.

1. O primă opinie, care astăzi este aproape generalmente părăsită, susținea că legile privitoare la organizarea judecătorească sau la procedură nu pot avea niciodată un efect retroactiv, în cât legea veche se aplică întotdeauna proceselor în curs, fie înainte, fie după ce legea nouă a intrat în aplicare până ce ele s'a judecat definitiv. Părțile au un drept câștigat asupra instanței care era competente să le judece, chiar dacă legea nouă le-a ridicat competența, însă numai pentru viitor.⁴⁾

2. După altă opinie, care parecu totul arbitrară, se susținea, că trebuie să se facă o distincțiune între cazul când legea nouă scoate din competența unei instanțe anumite infracțiuni pentru a le da unui tribunal excepțional, când legea nu poate avea efect retroactiv, și în cazul când legea nouă restituie unei jurisdicțiuni ordinare o parte din infracțiuni pe care o lege ordinară i le ridicase, când legea are efect retroactiv⁵⁾.

3. După altă opinie, la care s'a raliat și o parte din jurisprudență, este aceea a lui Merlin, care susținea, că deși în principiu judecarea afacerilor în curs ar trebui să se facă după formele legii noi, și la instanța competentă după legea nouă, însă un alt principiu tot atât de puternic intervine, că orice proces trebuie să se termine acolo unde el a început: *Ubi acceptum est semel iudicium, ibi et finem recipere debet*⁶⁾.

Merlin își motiva această soluție pe faptul, că din moment ce instanța a fost sezizată de judecarea unui proces, s'a stabilit un fel de contract judiciar, care leagă afacerea de vechea instanță, contract ce nu poate fi atins de efectul retroactiv al legii, fără a se leza interesele părților.

Prin urmare Merlin, considera această legare a instanței, ca un drept câștigat, care nu poate fi ridicat de legea nouă.

4. Altă opinie, susținută de vechii penaliști, considerau că legile modificatoare de competență retroactivează întotdeauna, și procesele criminale chiar începute dinaintea altor instanțe trebuiesc să continue înaintea instanțelor indicate de legea nouă⁷⁾. Motivau această opinie pe constatarea că schimbarea competenței este de ordine publică, și în acest caz nu poate fi vorba de drepturi câștigate.

5. În sfârșit altă opinie, admisă de majoritatea penaliștilor, și consacrată în mod constant de jurisprudență, susține că legile privitoare la competență retroactivează din chiar momentul promulgării lor, fie pentru procesele în curs, fie pentru cele viitoare, în orice stadiu de judecată s'ar găsi. Legile de competență, sunt de imediată aplicațiune, căci este de presupus, că legiuitorul ridicând competența vechilor instanțe, el a fost preocupat de a face o mai bună administrație a justiției, de a asigura o cât mai bună și eficace procedură spre a da garanții celui acuzat contra erorilor judiciare⁸⁾.

Totuși, susținătorii acestei opinii, admit o singură excepțiune, când s'a dat asupra fondului o hotărâre, atunci legea nu mai poate avea efect retroactiv, căci ne găsim în față unui drept dobândit.

„Acest temperament la care mă raliez, zice Garraud, este necesar, pentru ca retroactivitatea legilor de competență să nu vatem, cu drept cuvânt, drepturi câștigate. Într'adevăr, a impune unui prevenit achitat printr'o hotărâre supusă apelului, obligațiunea de a suferi o nouă judecată înaintea unei jurisdicțiuni cu totul diferită, care ar putea să dea o decizie contrară; sau să lipsești pe prevenitul condamnat în prima instanță, și care a făcut apel, de dreptul de a se disculpa înaintea instanței competente în momentul apelului, ar însemna să se revină asupra trecutului, pentru a-l schimba în paguba drepturilor câștigate. Retroactivitatea legilor de competență trebuie în mod imperios să cedeze în față, unor hotărâri date asupra fondului chiar al urmării“⁹⁾.

Jurisprudența franceză încă de la 1849 (S. 49, 2, 225; D. 49. I. 53) s'a pronunțat în mod constant în sensul acestei opinii,¹⁰⁾ pe care o adoptă și înalta noastră Curte de Casație prin decizia de față¹¹⁾.

Curtea de Apel Constanța însă, își motivează deciziunea sa pe două motive: a) Prin efectul retroactiv al legii din 26 August 1921, ne prevăzându-se expres o dispoziție tranzitorie pentru procesele în curs, s'ar aduce o atingere beneficiului celor două grade de jurisdicțiune prevăzute de legea veche — căci dreptul părților era deschis și deci câștigat în momentul promulgării legii noi.

Acest motiv credem însă nu este întemeiat, căci

3) Vezi legea în M. Of. No. 89 din 23 Iulie 1921, p. 3372.

4) Această opinie a fost susținută și de Faustin Hélie et Chauveau, în prima ediție (Tom. I, p. 42), însă în edițiunile următoare a renunțat la ea (V. Ed. VI, t. I, No. 30, p. 54 și urm).

5) Opinie susținută și de Mangin în prima ediție a lucrării sale: De l'instruction écrite et du règlement de la compétence en matière crim., t. 2, No. 178 și 179.

6) Vezi Merlin, Rép. V-o Compétance No. 31.

7) Cfr. Blanche, Etude pratique sur le code pénal t. I, No. 35, p. 59, ed. II; Trebutien, op. cit. t. I, p. 84.

8) Garraud, Traité, t. I, No. 611, p. 335, (Ed. III); Précis, No. 52 p. 111, (Ed. XII); Vidal, Cours, No. 902, p. 1070, (Ed. VI).

9) Garraud, Traité, tom. I, p. 335 și urm.

10) Vezi în acelaș sens S. 82. I. 185; S. 86. 2. 569; S. 87. 2. 97 cu nota d. Glasson, etc.

11) Vezi acest număr p. 153.

dreptul părților de a fi judecate în prima instanță de Trib. și în apel de Curte, atâta timp cât n'a intervenit o hotărâre asupra fondului, ceea ce nu este în speță, nu poate constitui un drept câștigat pentru ele, căci se presupune că legea nouă a fost inspirată tocmai din necesitatea de a asigura o mai bună apărare și administrare a justiției.

b) Alt motiv invocat de Curtea din Constanța — ceva mai întemeiat — este următorul :

Deși legiuitorul n'a prevăzut o dispozițiune generală expresă în ce privește procedura și competența, pentru procesele în curs, însă în art. 49 și 57 se prevede o dispoziție specială pentru judecătoria Silistra și Trib. Durostor, menținând judecarea proceselor în curs la instanța unde s'au început.

În acelaș timp art. 188 din Regulamentul legii de aplicare a noiei legi decide că : «Crimele pendinte la Trib. din județele Durostor și Caliacra la decretarea regulamentului legii se vor judeca la acele Trib., în prima instanță, și cu apel la Curtea de Apel din Constanța, conform dispozițiilor legii din 1 Aprilie 1914.

Crimele pendinte la Curtea de Apel din Constanța la decretarea acestui regulament se vor judeca la Curtea de Apel Constanța, tot în apel.

Crimele, cari la promulgarea regulamentului de față nu vor fi venit încă în judecata Trib. Durostor și Caliacra, se vor judeca în prima și ultima instanță, de Curtea de Apel din Constanța, așa cum prevede art. 59 din lege»¹²⁾.

Pentru a preciza circumstanțele de fapt să vedem când a venit în judecata Trib. Caliacra judecarea procesului ? La Sept. 1921. Deci când încă nu se pusese în aplicare Regulamentul legii de org. jud. a Dobrogei noi. Prin urmare Tribunalul și-a declinat bine competența.

Când a venit în judecarea Curții de Apel ? La 24 Aprilie 1922, deci după aplicarea Regulamentului legii.

Potrivit deci art. 188 din Regulament, în speță, afacerea urma să se judece în prima și ultima instanță de către Curtea de Apel Constanța, așa cum prevedea art. 59 din legea org. jud. a Dobrogei noi, soluțiune admisă și de Inalta Curte.

Această interpretare ad litteram reese din textul regulamentului.

Chiar intențiunea legiuitorului a fost astfel, căci dispunând că procesele pendinte la decretarea regulamentului legii înaintea Trib. Durostor și Caliacra urmează să se judece tot după legea veche, a înțeles să nu dea un efect retroactiv legii noi, spre a nu se produce tulburări și străgăniri părților.

Chestiunea însă se pune : de ce un acuzat, care din diferite motive, a avut norocul să fie judecat după punerea în aplicare a regulamentului legii, să se judece tot după legea veche, profitând deci de beneficiul celor două grade de jurisdicțiune, iar alții ce a avut nenorocul să se judece înainte, să fie judecat după legea nouă ?

Nu găsim nici un motiv de drept, care să justifice această dispozițiune a legiuitorului. El ar fi putut evita această situațiune neechitabilă dând o redacțiune mai îngrijită textului și dispunând că : «Crimele pendinte la Trib. Durostor și Caliacra la promulgarea legii, se vor judeca la Trib. în prima instanță, afară de cazul când s'a dat o hotărâre de fond până la decretarea regulamentului legii...».

În chipul acesta s'ar fi solutionat și procesele pendinte de la 26 August 1921 (data promulgării

legii) până la 28 Dec. 1921 (data punerii în aplicare a regulamentului legii).

Prin urmare, conchidem că, dacă soluțiunea Curții de Casație este juridică în drept, aceea a Curții de Apel este echitabilă în fapt.

Și am fi preferit, ca soluțiunea Inaltei Curți să împace ambele cerințe, atunci când legiuitorul nu este destul de circumspect, ca să soluționeze la timp conflictele de competența prin chiar textul legii.

E. C. DECUSARĂ

TRIBUNALUL ILFOV SECȚIA II COMERCIALĂ

Audiența dela 3 Ianuarie 1923

Președinția d-lui I. DOBRESCU, Judecător

Banca Negustorească cu J. Bercovici și alții

Sentiința Comercială No. 9

Acțiune cambială. — Poliță în alb. — Emisă pentru circulațiune. — Termen de plată. — Scontare. — Dacă poate constitui o excepțiune personală pentru debitor ? — Art. 349 c. com.

Când o poliță a fost dată în alb și emisă numai pentru circulațiune, cu condiția ca să fie achitată la un anumit termen, în speță peste doi ani, iar banca care a scontat-o cunoștea aceste condițiuni, faptul acesta constituie una din excepțiunile personale, prevăzute de art. 349 c. com. de care debitorul se poate prevala față de banca reclamantă.

În consecință acțiunea cambială intentată de reclamantă este prematură.

Tribunalul,

Asupra acțiunii de față intentată cu petiția înregistrată la No. 10196/922 de către Banca Negustorească a României, în contra D-lor Laura Bercovici și Rubin Bercovici și în contra Societății Rapid Blok, spre a fi obligați solidari la plata sumei de lei 200.000 datorată în baza e două polițe scăzute și pro'estate ;

Având în vedere susținerile orale și scrise ale părților, desbaterile urmate, actele și lucrările dosarului ;

Având în vedere că în fapt se constată următoarele :

La 15 Mai 1923 intervine între părâta societate Rapid Blok și părâții Laura Bercovici și Rubin Bercovici. contractul pentru întreprindere de construcțiune, autentificat de Tribunalul Ilfov Sec. Notariat sub No. 11392/922, prin care Societatea Rapid Blok se obligă a construi părâților Laura și Rubin Bercovici un imobil în București, str. Racovița No. 15 cu prețul de lei 710.000, din care 250.000 lei plățibili la semnarea contractului, 100.000 lei la terminarea construcției, care urma să fie complet terminată la 30 Septembrie 1922, iar restul de lei 360.000, trebuiau plățiți în termeni de doi ani, dela data terminării construcțiunii, cu un procent de 12% pe an ; pentru această din urmă sumă, părâții Laura și Rubin Bercovici s'au mai obligat a da Societății Rapid Blok, cambii chiar la data autentificării contractului, cambii pe care le-au și eliberat semnate în alb și anume : 5 cambii din care 3 a câte 100.000 lei, una a 50.000 lei și ultima de 10.000 lei, două din aceste cambii și anume din cele a câte 100.000 lei formează obiectul prezentului proces. Pentru garantarea zisei sume, proprietarii părâți Laura și Rubin Bercovici s'au obligat să constituie ipotecă Societății Rapid Blok, în rangul întâi întreg imobilul, având dreptul a-l închiria și a-i încasa veniturile zisa Societate pe timp de doi ani de la terminarea lui pentru acoperirea sumei de lei 360.000, și numai în cazul când suma nu s'ar putea acoperi complet din veniturile imobilului, părâții Laura și Rubin Bercovici, urmează să achite complet întreaga sumă părâtei Soc. Rapid Blok care trebuia să radieze ipoteca ;

Cele două cambii care formează obiectul procesului prezent și care împreună cu celelalte trei fuseseră date în alb părâtei Societății Rapid Blok înscopul arătat mai sus, au fost com-

12) Vezi M. Off. No. 219 din 28 Dec. 1921 p. 9479.

plectate de Societatea Rapid Block cu data emisiunii de 10 Iulie 1922 cu scadența la 20 Octombrie 1922 în ordinul său, plătitibile la reclamanta Banca Negustorească ;

La 14 Iulie 1922 aceste cambii au fost transmise prin gir de către Rapid Block, reclamantei Banca Negustorească, iar la 15 Iulie 1922, Banca Negustorească, le transmite prin gir Băncii Comerciale Italiane Române, după care Banca Negustorească, retrăgând cambiile de la zisa Bancă, devine din nou posesoarea lor ;

La 18 Iulie 1922 intervine între părțile Societatea Rapid-Block și reclamanta Banca Negustorească, un contract de cont curent prin care Banca Negustorească deschide lui Rapid Block un credit de 3.000.000 lei și pentru o sumă egală cu soldul debitor al contului curent. Soc. Rapid Block se obligă a da Băncii Negustorești la cerere cambii în ordinul și cu scadențele la alegerea Băncii Negustorești din acelea ale clienților cărora li se construiesc case, cu scopul numai ca aceste cambii să fie puse în circulație de Bancă, fapt ce s'a și adus la îndeplinire, dându-se de către Rapid Block, prin gir Băncii Negustorești pe lângă altele și cele două cambii care formează obiectul prezentului proces ;

La 2 Noembrie 1922 Banca Negustorească a României intențiază în contra părților Laura și Rubin Bercovici, ca emitenți și în contra Societății Rapid Block ca girantă acțiunea de față, susținând că, în speță, nu este vorba de cambiile prevăzute în contractul de construcțiuni dintre părțile Laura și Rubin Bercovici și Soc. Rapid Block și prin consecință nu este vorba nici de cambiile de care se amintește prin contractul de cont curent dintre Rapid Block și Banca Negustorească, ci că cele două polițe se găsesc în posesiunea sa din următoarele împrejurări : Societatea Rapid Block având nevoie de bani s'a adresat Băncii Comerciale Italiane Române cerându-i suma de lei 500.000, și prezentându-i pentru garantarea acestei sumi portofoliul său din care Banca a reținut 5 cambii de câte 100.000 lei dintre care trei cambii semnate de părțile Laura și Rubin Bercovici, una fiind girată de Inginer Ropățianu și Rapid Block, iar cele două care formează obiectul acestui proces girate de Rapid Block ;

Că Banca Comercială Italiană Română, pentru a-i elibera Societății Rapid Block suma, i a cerut acesteia să prezinte și girul unei bănci din Capitală asupra polițelor sus arătate, care au și fost girate de Banca Negustorească, după care Rapid Block a și primit suma de la Banca Comercială Italiană Română, prin Banca Negustorească ; Că la termenul plății, polițele în litigiu nefiind acoperite, au fost plătite Băncii Comerciale Italiane Române de către Banca Negustorească, care le girase, protestându-le în același timp pentru a-și conserva acțiunea în contra părților și în contra cărora nu s'ar putea ridica excepțiunile bazate pe sus arătele contracte, nefiind de o grabnică soluțiune în sensul art. 349 c. com. ;

Având în vedere că părțile prezente Laura și Rubin Bercovici, ridică o primă excepțiune și anume că conform clauzei No. 5 din contractul de construcțiune, plata sumelor prevăzute în cambii nu se poate cere decât după doi ani de la data terminării construcțiunii și numai de către Soc. Rapid Block căreia i se eliberase cambiile în alb, și care fără drept le-a girat reclamantei și complotate cu date care nu corespund realității, imobilul nefiind terminat nici până în prezent ;

Având în vedere că într'adevăr prin contractul de întreprindere al construcțiunii autentificat de Tribunalul Ilfov Sec. Notariat sub No. 11892/922 intervenit între părțile Laura și Rubin Bercovici și Soc. Rapid Block, acestea au prevăzut la art. 5, clauza că restul de lei 360.000 din prețul total al construcțiunii rămâne a se plăti în termenul de doi ani cu începere de la data terminării construcțiunii cu un procent de 12% pe an, pentru care D-nii proprietari constituie ipotecă în rangul I întreg imobil construit de Soc. Rapid Block în București, str. Racoviță No. 15 ;

Considerând că este necontestat că construcțiunea imobilului nu s'a terminat nici până în prezent, deși prin art. 3 din contract părțile Soc. Rapid Block s'a obligat a-l termina complet până la data de 30 Septembrie 1922, iar după cum se constată din scrisoarea din 18 Mai 1922 adresată de Soc. Rapid Block, aceasta a confirmat primirea a 5 cambii printre care și cele două cambii în litigiu a căror identitate deci e pe deplin stabilită, ele fiind în strânsă legătură cu dispos. art. 3—5 și 6 din contractul de construcțiuni ;

Considerând că polițele în litigiu au fost date de părțile Laura și Rubin Bercovici, părțile Soc. Rapid Block ca o supra-garanție, de oare ce garanția principală era deja constituită de numiții prin contractul de construcție, unde la art. 6 au constituit ipotecă în rangul I întreg imobilul, iar prin art. 9. au dat dreptul zisei Societăți ca în timp de 2 ani de la terminare să-i încaseze veniturile pentru acoperirea celor 360.000 lei ;

Considerând că fiind stabilită identitatea polițelor, deoarece în contractul intervenit între Rapid Block și Banca Negustorească se prevede expres că cambiile date Băncii Negustorești sunt cele ale clienților care își construiau case pe termen, deci Banca cunoștea condițiile în care s'au dat aceste cambii și se mai prevede că aceste polițe să fie date numai pentru circulație, deci neputându-se uza de ele decât în scop de scont, fără a lăsa la scadență a se uza de ele și deci Banca Negustorească, neputând să cheme în judecată pe baza lor pe emitenți ;

Considerând că această excepțiune este personală, de oarece Banca Negustorească luând cambiile în aceleași condițiuni și prin act separat a înțeles prin clauzele contractului să nu aibă mai multe drepturi decât Rapid-Block ;

Că dar, fără a mai discuta și celelalte motive de apărare, acțiunea urmează a se respinge ca prematură ;

Pentru aceste motive, Trib. respinge, etc.

(ss) I. Dobrescu, St. Navrea

NOTA. — Din expunerea făcută în sentința ce adnotăm, rezultă că : Laura și Rubin Bercovici au dat Societății Rapid-Block drept cautiune pentru o datorie ce expira după doi ani dela terminarea construcțiunii lor, polițe în alb care să garanteze, pe lângă ipoteca în rangul întâi asupra imobilului construit de Rapid-Block, datoria către această societate.

Societatea Rapid-Block dă cambiile pentru circulație Băncii Negustorești complectându-le cu ordinul și scadența bancabilă. În contractul de cont-curent intervenit între Societatea Rapid-Block și Banca Negustorească se prevede că Rapid-Block va da Băncii Negustorești polițe de ale clienților în ordinul și la alegerea Băncii Negustorești.

Acestea fiind foarte pe scurt faptele, dăm câte-va note asupra problemelor juridice ce s'au pus în acest interesant proces :

Conform art. 349 cod. com. debitorul cambiei poate opune excepțiuni cu privire la forma titlului, la lipsa condițiunilor necesare pentru exercițiul acțiunii și excepțiunile personale aceluia care a exercitat această acțiune.

Art. 270 cod. com. arată condițiunile esențiale ale cambiei, iar art. 273 cod com., modificat la 1900, spre deosebire de codul comercial italian, arată că «lipsa arătării numelui persoanei sau firmei primitivului la facerea cambiei, precum și lipsa vreuneia din condițiunile esențiale exclude calitatea și efectele speciale ale cambiei».

Cambia este un act solemn, ea trebuie să fie făcută — la creierea ei chiar — în anumite forme, și lipsa uneia din ele atrage pierderea efectelor speciale ale cambiei și în consecință acțiunea cambială trebuie respinsă ¹⁾.

Chiar cu ocaziunea aplicării unui sechestru pe bază de cambie protestată, conform art. 908 din cod. comercial, Curtea de Apel din București (Deciziunea comerc. No. 56 secț. IV din 6 Septembrie

1) A se vedea în lucrarea noastră *Opiniuni și controverse de Drept Comercial* (Editura Viața Românească), deciziunea Inaltei Curți de Casație s. III No. 461/912, confirmând deciziua Curții de Apel București s. I No. 52/912 în procesul dintre Ariè cu D. Corbescu. A se vedea încă deciziua Curții de Casație s. II din 1910 în *Bul. Cas.* pag. 465, citat de George Ionescu în *Drept Comercial* la art. 270. În acelaș sens : Casația s. III No. 384 din 15 Martie 1922, vezi *Dreptul* No. 20/922.

1922²⁾ ține seamă de neexigibilitatea creanței dovedită cu act scris, ca în speța de față.

În jurisprudența italiană, unde art. 254 cod. com. it. nu cuprinde textul formal al art. nostru 273, cambia în alb nu poate fi valorificată ca atare, lipsindu-i elementele esențiale³⁾.

În privința cambiei în alb, Decizia Casației S III No. 389 din 3 Oct. 1912 (citată de Ionescu *Codul Comercial* adnotat, la art. 270 No. 16) spune: Curtea de Apel face o justă aplicare a art. 270, 271, 272 și 273, când respinge acțiunea cambială pe motiv că cambiile pe care se înemeiază acțiunea au fost emise în alb și purtând fiecare în față semnătura unei persoane, cu mențiunea „bun și aprobat” pentru o sumă arătată în litere, fără indicarea numelui primitivului cambiei; că reclamantul, după ce i-au fost transmise acele cambii, trecând în ele că au fost emise în ziua de . . . în ordinul lui . . . , pentru sumele specificate și cu scadența la . . .⁴⁾.

În doctrina italiană — unde asupra cambiei în alb există discuțiuni care au dăinuit și la noi până la 1900 asupra chestiunii mandatului tacit — se ajunge la concluziunea că, emitentul cambiei poate opune, ca excepțiuni personale, tot ceiaze rezultă din raporturile cu care a fost incuviințată polița în alb (blanco segno) și violarea pactelor convenite pentru îndeplinirea sa. Această pentru că contractul cambial nu poate să existe fără de cerințele formale ale legii și recunoașterea cambiei în alb făcută de legea fiscală din 1907 nu schimbă conceptul fundamental al poliței⁵⁾.

Tribunalul Com. de Ilfov, sec. II, respingând prin sentința ce o adnotăm, ca prematură, acțiunea cambială intentată de Banca Negustorească, se apropie de părerea lui Vivante, care explică în mod atât de luminos reflexul raporturilor anterioare între debitor și creditor, raporturi care au dat naștere cambiei:

„Trebue să se ție seamă de scadența realmente convenită în raporturile dintre contractanți, când posesorul titlului abuzând de o foaie în alb a pus o scadență mai apropiată pentru a scăpa de prescripție”⁶⁾.

Și mai departe, Vivante arată că dovada acordului va sluji ca excepție personală ca să excludă dreptul aparent al creditorului.

Sentința, bine documentată a Trib. Ilfov, scapă de consecințele așa de grave ale urmării cambiale o sumă de oameni, cari pe lângă că nu-și văd casele terminate, au avut naivitatea să libereze polițe în alb pentru datorii exigibile peste ani de zile⁷⁾.

GR. L. TRANCU-IAȘI
Avocat.

2) *Curierul Judiciar*, No. 40/922, pag. 639 urm.

3) *Ingarano*, *Giurisprudenza Commerciale* (Art. 254, No. 3, 6, 7 și 8).

4) A se vedea în materia cambiei în alb: *Eft. Antonescu*, *Cambia* art. 273, No. 2, pag. 103, No. 23, 29, 33, etc. *M. Pașcanu*, *Drept cambial* pag. 87, citând Expunerea de motive din 1900 a D lui C. G. Dissescu.

5) *Supino*, *Della Cambiale*, ed. IV, art. 254, pag. 57, citând pe Brunetti, Bonelli și Faggeli.

6) *Vezi Vivante*, traducere după ed. 3 italiană, pag. 941.

7) La terminarea acestor câte-va note primese *Pandectele Române* Caet I an 1923 cu Decizia Cas. III din 15 Martie 1922 și cu prea interesanta adnotație a D-lui Judecător *I. N. Fințescu*, asupra cambiei în alb.

TRIBUNALUL ILFOV SECȚIA III-a C. C.

Audiența dela 11 Decembrie 1922

Președinția d-lui ȘTEFAN P. MIHĂILEANU, Judecător

Al. Hugo ș. a cu Ministerul public

Sentința penală No. 2147

Apel penal. — Efectele lui. — Retragerea apelului nu echivalează cu nefacerea lui. — Art. 182 pr. pen. — Decretul de grațiere din 15 Octombrie 1922.

Retragerea apelului de către inculpatul apelant nu poate echivala cu nefacerea lui, întrucât efectele apelului: devolutiv de instanță și suspensiv de executare, se produc de drept prin însăși introducerea lui, iar dezistarea dela apel face să înceteze efectele apelului pe ziua dezistării, din care zi rămâne definitivă hotărârea primei instanțe.

Ministerul public prin d-l procuror Al. P. Dumitrescu
Tribunalul,

Asupra apelurilor făcute prin petițiunea înregistrată la No. 25926/922 de către preveniții Alexandru Hugo, Ștefan Petrescu și Dumitru M. Purcărea, deținuți în închisoarea Văcărești, în contra cărții de judecată penală cu No. 1477/922 a Judecătoriei Ocolului VI București, prin care au fost condamnați la câte doi ani închisoare corecțională pentru faptul de furt prevăzut de art. 310 al 2 și 3 c. p., cum și să plătească solidar 3000 lei despăgubiri civile reclamantului Grigore Costache, cum și asupra apelului făcut de C. Popescu prin petițiunea înreg. la No. 25928/922 în contra aceleiași cărți de judecată;

Având în vedere actele și lucrările din dosar, cum și concluziunile orale ale părților și d-lui Prim-Procuror;

Având în vedere că apelanții preveniți declară astăzi în instanță că își retrag apelurile pentru ca să poată beneficia de dispozițiile decretului de grațiere din 15 Octombrie 1922, potrivit căruia se iartă de pedeapsă toți cei condamnați până la trei luni închisoare inclusiv și se reduce la jumătate pedepsele celor condamnați la mai mult de trei luni până la un an inclusiv și a treia parte din pedepsele celor condamnați la mai mult de un an până la 5 ani închisoare, pentru infracțiunile săvârșite până la data de 15 Octombrie 1922, cu excepțiunea condamnaților arătați în art. 6 al acestui decret;

Că acesta fiind scopul în vederea căruia apelantul declară că își retrage apelul său, urmează să vedem care este efectul retragerii apelului și dacă prin faptul acesta scopul apelantului a fost atins;

Considerând că apelul odată introdus are de efect de a suspenda executarea hotărârei primei instanțe și a repune în stare de judecare afacerea dela prima instanță, datore fii d instanța de apel, potrivit art. 182 pr. pen., să judece apelul chiar în lipsa apelantului;

Că dacă apelantul se prezintă la termenul fixat și declară că își retrage apelul, efectele: devolutiv de instanță și suspensiv de executare ale apelului încetează pe acea zi, hotărârea primei instanțe rămânând astfel definitivă pe ziua retragerii apelului;

Că astfel fiind, retragerea apelului nu poate echivala cu nefacerea lui, întrucât efectele apelului se produc de drept prin însăși introducerea lui, iar desistarea dela apel face să înceteze efectele apelului pe ziua desistării, din care zi rămâne definitivă hotărârea primei instanțe;

Că, în speță, hotărârea primei instanțe rămânând definitivă pe ziua de astăzi, când apelantul declară că își retrage apelul, apelantul nu se poate bucura de beneficiul decretului de grațiere din 15 Octombrie 1922,

legi și în acest scop s'a și adăogat proiectului textul citat din aliniatul I;

Considerând că în contra acestei interpretări se aduce împrejurarea că, dacă nu va mai fi în vigoare de la 6 Mai 1923, o lege care să prevadă spor de chirie la asemenea contracte, se va plăti în viitor o chirie inferioară celei pentru anul 1922—1923, ceea ce ar fi foarte curios și deci pentru această considerațiune trebuie să nu li se aplice sporul nici pentru anul curent;

Considerând însă că din cauza acestei situații în care s'ar putea găsi părțile — situație care aproape sigur nu se va realiza — nu urmează să se înlăture un text general al unei legi, care s'a ocupat de chestiunea chiriilor numai până la 6 Mai 1923;

Considerând că din aceea că unii proprietari au încheiat contracte pe termene mai lungi decât prelungirile acordate, nu se poate deduce că ei s'au bucurat de libertatea convențiilor, pe de o parte pentru că sub imperiul legii măsurilor excepționale, care fixa ca termen un an după încheierea păcei nu știau când va înceta acest regim, pe de altă parte pentru că, în împrejurările prin care am trecut, fiind lucru neîndoișor că se prelungesc contractele, nu se putea pretinde unui proprietar să nu mai facă contracte, în care, pe lângă quantumul chiriei, prevedea și alte clauze pentru asigurarea drepturilor sale și să se mulțumească a se referi numai la legi și decrete-legi, pentru raporturile cu chiriașul său, ori să facă contracte numai pentru epoca prelungirii; că din contra, acei cari doreau să evite vecinicele discuții cu chiriașii au căutat să facă contracte pe timp mai îndelungat decât prelungirile legale în care au reglementat drepturile și obligațiile fiecăruia, rămânând probabil cu convingerea că dacă mai târziu interesul general va admite sporuri de chirie, nu se poate să li se refuze tocmai lor, cari nu numai că au respectat măsurile excepționale, dar au căutat să stabilească raporturi mai liniștite și mai durabile cu chiriașii;

Considerând că pentru rezolvarea problemei de față n'are importanță nici faptul că unii proprietari au închiriat cu o chirie sub maximum prevăzută de dispozițiile excepționale, pentru că legea din 1922 nu face din quantumul chiriei acestor contracte un criteriu pentru acordarea sporului, ci vorbește în general de contractele în curs de executare încheiate sub imperiul decretelor legi, indiferent dacă chiria era maximum prevăzută de lege, sau sub acel maximum; că numai atunci ar putea fi refuzat sporul când contractul n'ar mai fi fost încheiat cu respectul măsurilor excepționale;

Că în speță, deși s'a redus chiria pentru primii trei ani, dar pentru ultimii doi ani, s'a revenit la chiria maximă prevăzută de lege;

Că nu i se acordă sporul de către justiție pe motiv de echitate, ci pentru că legea i-l acordă; că echitatea, de care judecătorul e dator să țină seamă în cea mai largă măsură permisă de texte, a fost luată în considerare, în această materie, chiar de legiuitor;

Considerând că judecătorul înaintea de orice alte considerațiuni trebuie să respecte textul legii, și în interpretarea ce dă să caute a înfăptui cât mai mult voința, scopul legiuitorului; că nu-i e permis, pe motiv că textul n'ar fi lămurit, destul de complet, rău redactat, etc., să facă distincțiuni, ori să-i restrângă aplicarea, să-l corijeze, că asemenea îndreptări sunt atributul legiuitorului, nu al judecătorului;

Că față de textul general al aliniatului I din art. 1 și întru cât am arătat că nu este nici un motiv spre a crea pe cale de interpretare o situație excepțională a contractelor în curs de executare, încheiate sub imperiul legii măsurilor excepționale și a decretelor-legi și care nu expirau la 6 Mai 1923, urmează să li se aplice și lor sporul de chirie legal;

Că dar trebuie să fie condamnată firma chiriașe la plata diferenței de chirie;

Având în vedere că întru cât apelanta reclamantă a renunțat la cererea de reziliere, se ia act de aceasta;

Că așa fiind urmează a se respinge ambele apeluri;

Pentru aceste motive, sunt de părere a se respinge ambele apeluri, menținându-se sentința apelată.

(e) Andrei Rădulescu.

JURISPRUDENȚE RELATIVE LA CHIRII

CURTEA DE CASAȚIE

SECȚIA I

Recurent: Jacques Elias, prin d-l avocat G. M. Dumitrescu.
Intimat: Așezământul «Luca Moise», prin d-l av. N. Fielerman.

Oficii de închiriere. Sentință în apel. Recurs. Timbru de 50 lei plus taxa specială de 300 lei. Art. 24 și 26 legea timbrului.

Legea oficiilor de închiriere neprevăzând pentru recursurile contra sentințelor Tribunalului date în apel asupra deciziunilor Comisiunilor deliberative ale oficiilor de închiriere, taxe mai mici ca cele arătate de art. 24 și 26 din legea timbrului, urmează că aceste recursuri trebuiesc introduse pe 50 lei, plus taxa specială de 300 lei (*Cas. I Dec. No. 1281 din 1 decembrie 1922*).

Recurent: Ion Timiraș, personal ca avocat.
Intimat: Petre Niculescu, prin d-l avocat Traian Alexandrescu.

Pact comisoriu. Renunțare temporară. Revocare. Condițiuni. Legea din 26 Iulie 1921. Neaplicabilitatea ei la chiriile cherabile.

a) Partea în favoarea căreia s'a stipulat pactul comisoriu expres, are dreptul a renunța la el, fără consimțământul celeilalte părți, — fie temporar, fie pentru toată durata contractului. În cazul renunțării temporare, nu se mai poate exercita pactul comisoriu, decât încunoștiințându-se partea cealaltă că se va face pe viitor uz de el. În speță această notificare având loc posterior exigibilității chiriei, nu poate atrage rezilierea pentru neplata ei la termen.

b) Legea din 26 Iulie 1921, simplificând formalitățile de plata chiriei, înlătură pe acelea ale ofertei reale. Prin urmare ea nu are aplicațiune decât în cazul chiriilor portabile; în privința celor cherabile însă rămâne în vigoare convenția părților, și în lipsă, formele din dreptul comun. Prin urmare, dacă în acest caz proprietarul nu s'a prezentat pentru a-și încasa chiria, Trib. este autorizat a respinge rezilierea motivată pe neîndeplinirea formalităților din legea dela 26 Iulie 1921 (*Cas. I, Dec. No. 1023 din 13 Octombrie 1922*).

Recurent: Primăria orașului Chișinău prin d-l av. L. Văleanu.
Intimat: Iuliu și Căp. I. Niculescu, prin d-l av. I. T. Georgescu.

Instituții de Stat. Contractele lor de închiriere se prelungesc. Sporul. Încă odată chiria din 1916.

Contractele de închirierea imobilelor destinate instituțiilor de Stat, județ, comună, sunt prelungite în condițiunile generale ale legii din 14 Aprilie 1922, ne fiind trecute între excepțiile dela prelungire prevăzute limitativ în art. 1, al. VIII (*Cas. I, Dec. No. 1442 din 29 Decembrie 1922*).

NOTĂ. — Curtea de Casație s. I prin decizia No. 475/922, ce a fost publicată în *Curierul Judiciar* No. 45, pag. 712, a decis în acelaș sens că sporul la contractele prelungite ale instituțiilor de Stat este încă odată chiria din 1916. (N. R.).

Joi 15 Martie, apare **PRESA**, mare ziar de informațiuni cu cel mai întins serviciu telegrafic direct din toate capitalele lumii.

Directori: Const. Mille, Emil D. Fagure.